

ΤΕΥΧΟΣ 166

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 3

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΤΟΣ Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'

5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1928

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Κ...

Γ. ΣΤΕΪΤ

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗ

ΚΩΣΤ. ΚΑΡΑΤΖΙΔΟΥ

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ

- Γεγονότα και σχόλια
- Έσωτερική Έβδομος
- ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ
- Ο Μανιαδός
- Τὸ Διεθνὲς Δίκαιον (διάλεξις)
- Ἡ σύμβασις τῆς ὁδοποιΐας

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Π. Γ. ΜΑΚΡΑΛΑΪ
ΔΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΪΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Δρ. 150

ΕΞΑΜΗΝΟΣ » » 75

ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚ. (γενικώς) λ. 1

» ΑΜΕΡΙΚΗΣ Δολλάρια 5

Έξάμηνοι συνδρομαί Έξωτερικού και τρί-
μηνοι Έσωτερικού δὲν γίνονται δεκταί.

— Διὰ δημοσιεύσεις ἀγγελιῶν ἰδιαιτέραι
σε φωνίαι.

— Τὰ ἐμβάσματα ἀπευθύνονται δι' ἐπιτα-
γῆς πρὸς τὴν διεύθυνσιν.

— Διὰ πάσαν ἀνομιλίαν περὶ τὴν ἀπο-
στολὴν τοῦ φύλλονος κ. κ. συνδρομηταὶ πα-
ρικαλοῦνται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν δι-
εύθυνσιν.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ **ΣΕΛΛ**

SINGLE-DOUBLE-TRIPLE-GOLDEN-GEAR

ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ SHELL MEX

ΟΠΩΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΘΟΥΝ ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΑΙ Η ΕΤΑΙΡΙΑ
ΕΚΑΝΟΝΙΣΕ ΤΑΣ ΤΙΜΑΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΣΥΝΝΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ

SINGLE SHELL
(ΣΙΓΚΛ ΣΕΛΛ)

Όρυκτέλαιον λεπτόρευστον και μακράς διαρκείας. Τò ιδεώ-
δες όρυκτέλαιον δι' αυτοκίνητα μικράς δυνάμεως και μηχαν-
νάς ψυχωμένας δι' ύδατος και αυτοκίνητα.

DOUBLE SHELL
(ΝΤΟΥΠΛ ΣΕΛΛ)

Όρυκτέλαιον μετρίας ρευστότητος, χρησιμοποιούμενον εις
τά πλείστα αυτοκίνητα πολυτελείας, εξασφαλίζον την εύ-
κολον εκκίνησιν και εις τον ψυχρότερον καιρόν λιπαίνει ά-
μέσως όλα τα κινούμενα μέρη.

TRIPLE SHELL
(ΤΡΙΠΛ ΣΕΛΛ)

Όρυκτέλαιον πολύρευστον ιδίως δια καιρόν λίαν θερμόν,
κατάλληλον δια μεγάλης δυνάμεως αυτοκίνητα, λεωφορεία
και βαρέα αυτοκίνητα. Κατάλληλον δια μοτοσυκλέτας.

GOLDEN SHELL
(ΓΚΟΛΝΤΕΝ ΣΕΛΛ)

Λίαν παχύρευστον ειδικώς παρασκευασμένον δια μηχανάς
ψυχωμένας δι' άέρος.

SHELL GEAR OIL
(ΣΕΛΛΓΚΕΑΡΟ·Ι·Α)

Έξαιρετικής ποιότητος όρυκτέλαιον δια τò κιώτιον των
ταχυτήτων και του διαφορικού.

**SHELL TRANSMIS-
SION GREASSE**
ΣΕΛΛ ΤΡΑΝΜΙΣΣΙΟΝ
ΓΚΡΗΣ

Λίπος δια μηχανισμούς μεταδόσεως κινήσεων εκ του κινη-
τήρος (Transmission) κυλινδρικούς και με μπίλιες.

Τò ιδεώδες όρυκτέλαιον, όπως αποφεύγετε τας απανθρακώσεις. Τà
όρυκτέλαια ΣΕΛΛ διυλίζονται οθτως ώστε να μη παρουσιάζουν ανθράκω-
σιν, έχουν δè αποδειχθή κατόπιν δοκιμών, ότι δèn αφίνουν κατά την χρη-
σιμοποίησιν άνθρακα.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ BENZINHN KAI OPYKTEΛAIA

ΣΕΛΛ

SHELL COMPANY (HELLAS) LTD

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

A. E. B. E. "Π. Γ. ΜΑΚΡΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1928

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΤΟΣ Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 166

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Η σύμβασις του μεγάλου δανείου του
Λράτους υπεγράφη. Η τιμή της εκ-
δόσεώς του 91 και τόκον 6 ο)ο είχε ευ-
νοϊκωτάτη. Καί κατά τας εκ Λονδίνου
πληροφορίας τò δάνειον έχει ήδη υπερ-
καλυφθή. "Ας χαρακτηρισθῇ τò γεγονός
ὡς άφειγρία οικονομικῆς αναστάσεως
τῆς Ελλάδος, εάν πρωτανεύσῃ έφεξῆς ἡ
σωφροσύνη, ἡ πρακτικὴ σκοπιμότης, ἡ
εὐλικρινὴς διάθεσις πρὸς ἐπούλωσιν τό-
σων καὶ τόσων βαθυνάτων πληγῶν τῆς
Χώρας. Τò ζήτημα αὐτὸ εἶναι ζήτημα,
ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ εὐρεθοῦν ἡνω-
μένα αἱ ἀντιλήψεις καὶ αἱ συνειδήσεις
δλων τῶν Ἑλλήνων. Διατάραξις τῆς νέας
οικονομικῆς καταστάσεως διὰ νέων πα-
ραφροσυνῶν, θὰ ἐσῆμαινεν ἀσφαλῶς μα-
ταίωσιν δλων τῶν ἀναγεννητικῶν καὶ
πολλαπλασιαστικῶν τῶν πόρων τῆς χώ-
ρας ἔργων, τὰ ὁποῖα διαδοχικῶς δύναν-
ται νὰ ἐπακολουθήσουν τὴν σημερινὴν
αὐτὴν οικονομικὴν ταξινόμησιν καὶ ἐξυ-
γλάνσιν αὐτῆς, — διὰ τῆς διαθέσεως ἀφθό-
νου ξένου καὶ ἑλληνικοῦ ἀκόμη χρημα-
τος ὑπὲρ τοιούτων ἔργων — ἥτοι πλήρη
οικονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐξάντλησιν
καὶ καταβαράθρυσιν αὐτῆς. Τοῦτο εἶνε
τὸ ὄνειρον τῶν κομμουνιστικῶν καὶ ἀνα-
τρεπτικῶν καὶ ἀντεθνικῶν στοιχείων.
Ἐὰν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θέλει πράγματι
νὰ ζήσῃ καὶ ὅχι νὰ δουλωθῇ εἰς τὴν
συφορὰν καὶ εἰς τοὺς ξένους — ὀριστικῶς
καὶ ἀμετακλήτως τὴν φορὰν αὐτὴν — ἄς
ἐννοήσῃ τὰς ἀληθείας ταύτας.

Η ἴδρυσις τῆς μεγάλης Ἀστικῆς Ὁργάνω-
σεως, ἡ ὁποία παρουσιάζει ὡς ἐπίφασιν
τῆς ἰδρύσεώς της τὴν ἄμυναν ἐναντίον τοῦ
Κομμουνισμοῦ, προεκλήθη δὲ ἀπὸ τὰ ἀπο-
καλυφθέντα ληστρικὰ καὶ ἀρπακτικὰ ὅργανα,

κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου περὶ ἀναγ-
καστικῆς ἀπαλλοτριώσεως οἰκοπέδων, πρὸς
ἐγκατάστασιν ἐντὸς τῶν πόλεων ἀστῶν προ-
σφύγων, ἃς χαιρετισθῇ ὡς μία ἐναρξὶς νε-
κραναστάσεως τοῦ φρονήματος καὶ τῆς φι-
λοτιμίας τοῦ Ἀστικοῦ καὶ Ἰδιοκτητικοῦ κό-
σμου τῆς Ελλάδος, ἡ ὁποία εἶχεν ἀναισχύν-
τως καὶ παραδόξως ἀποκοιμηθῇ καθ' ὅλην
τὴν διάρκειαν τῆς τελευταίως ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν
ἐκδηλώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ὡς
Κράτους συμμοριακοῦ, στρεφομένου διὰ
ἐπανειλημμένων ἀδίκων καὶ ληστρικῶν
ἀπαλλοτριώσεων ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ θεμε-
λίου λίθου τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, τῆς
ἀρχῆς τοῦτέστι καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς
Ἰδιοκτησίας τῆς ἀποτελούσης τὸ Πιστεῖον
δλων ἀνεξαιρέτως τῶν εὐνομιουμένων καὶ πο-
λιτισμένων ξένων Πολιτειῶν. Τὸ Ἑλληνικὸν
Κράτος, διοικούμενον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη
ἀπὸ ἐκβιαστῆς τῆς Ἐξουσίας, ἀπὸ πλάνους
δημαγωγούς καὶ «κύμβαλα ἀλαλάζοντα» ἡλι-
θίως ἐνταῦθα ξένας ἀσυστάτους, δῆθεν ἀν-
θρωπιστικὰς, θεωρίας, ἀπὸ πολιτικούς ἀρ-
χηγούς, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐπικράτησιν των τὴν
ἐστήριξαν κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν κομματικὴν
ἐκμεταλλευτικὴν χρησιμοποίησιν τῶν περιπε-
τειῶν καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν Προσφύγων
μετεβλήθη κατ' οὐσίαν ὑπ' αὐτῶν εἰς ὑπερ-
κομμουνιστικὸν Κράτος, μετ' αὐτῶν πρό-
σχημα κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας. Ὅθεν
ἡ νέα Ὁργάνωσις ἃς ἔχῃ ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν
πρόκειται νὰ περιορισθῇ εἰς ἀπλὴν περίσσω-
σιν τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων τῶν
μελῶν αὐτῆς, ἀδιαφοροῦσα διὰ τοὺς μέχοι
τοῦδε καταστραφέντας καὶ ἀδικηθέντας ἐν
γένει ἰδιοκτητίας τῆς Ελλάδος, ὡς καὶ διὰ
τοὺς ἔξω τῆς δυνάμεως αὐτῆς ὑποψηφίους
νὰ πᾶθουν τὰ ἴδια τοιοῦτους, ἀλλὰ νὰ ἀπο-
σπάσῃ ἐντελῶς ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς χώρας τὸν
καρχίνον τῶν θεωριῶν καὶ τῶν πράξεων

των ως άνω κυβερνητών της. Τοῦτο δὲ δὲν δύναται νὰ γίνη, εἰμὴ μόνον ἐὰν πραγματοποιηθῇ πλήρης ἀποκατάστασις τοῦ δικαίου τῶν παθόντων, ἀλλὰ ἐνταῦτ' τεθῇ καὶ ἀνυπόβλητος πολιτικὸς φραγμὸς εἰς ὁμοίαν ἐκδηλώσειν ἐν τῷ μέλλοντι. Μὲ πολίτευμα ἀνάπηρον, καθορισθὲν ὑπὸ ἐκβιαστῶν καὶ ἐπιβλητῶν τῆς Ἐξουσίας, ὑπὸ πολιτικῶν κομμουνιστικῆς καὶ ἐξωελληνικῆς πνευματικότητος καὶ ψυχολογίας, τίποτε ἀπολύτως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ νὰ περισωθῇ, παρ' οἷονδ' ἡποτε πολυτέλειαν καὶ παρ' οἷονδ' ἡποτε ὄγκον ὁσωνδ' ἡποτε ἀμυντικῶν Ὁργανώσεων.

Οἱ Δημόσιοι ὑπάλληλοι κινεῖνται καὶ πάλιν μὴ στέργοντες ν' ἀναμείλουν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν κυβερνητικῶν ὑποσχέσεων. Ἐν μέσῳ ἀτμοσφαιρᾶς πνιγρᾶς καὶ οἰκονομικῶς ἀσφυκτικῆς αἱ νέαι αἰτήσεις τῶν ὑπαλλήλων πρὸς διεκδίκησιν τῶν ἀπαιτήσεών των καθίστανται εἰς μᾶλλον δυσχερῆ τὴν κατάστασιν, ἥτις ἀπεβλίνει εἰς μᾶλλον δυσάρεστον ἐκ τῶν μέτρων, εἰς τὰ ὅποια ὀφείτῃ ἡ Κυβέρνησις πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ὑπαλληλικοῦ ζητήματος. Ἡ πάλιν αὕτη κυβερνήσεως καὶ ὑπαλλήλων οὐδενὸς τὰ συμφέροννα προάγει. Ἀπλῶς μόνον συντελεῖ εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κρατικοῦ γοήτρου καὶ εἰς τὴν πλήρη ἀποσύμβασιν τῆς ἐννοίας τοῦ Κράτους. Διὰ τοῦτο βεδιασμένα ἐκκτερώμεν ἐνέργειαι πρέπει νὰ λείψουν, νὰ ἐπιτραπῇ δὲ λελογισμένη καὶ συνετὴ τῶν πραγμάτων ἐξέτασις ἵνα ἀμφοτέρωθεν ὑπάρξῃ τρόπος ἱκανοποιήσεως. Ἡ κυβερνήσις δὲν δύναται διαρκῶς ν' ἀρνείται τὰ μέσα πρὸς συντήρησιν τῶν ὑπαλλήλων, οὐδὲ ν' ἀναβάλλῃ τὴν παροχὴν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπάλληλοι δὲν δύναται ν' ἀπειλοῦν τὸ Κράτος, τοῦ ὁποίου πᾶσα ὑπονόμευσις δημιουργεῖ σωρὸν βρεπιπίων, ὑπὸ τὰ ὁπεῖα καὶ οὗτοι θὰ ταφῶν.

Ἡ ἐπὶ τόσους μῆνας ἀναβαλλομένη ἐκδικασίς τῶν κατὰ τοῦ τέως Δικτάτορος κατηγοριῶν φαίνεται ὅτι πρόκειται ἐπὶ τέλους νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἡ ἀπόφασις τῆς Κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς ὅπως μεταφερθῇ εἰς Ἀθήνας ὁ κ. Πάγκαλος καὶ ἀπολογηθῇ ἐνώπιον αὐτῆς διὰ τὰς ἀποδιδόμενας αὐτῷ κα ἡγορίας, ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τούτου, τοῦ ἐποίου τὴν διευθέτησιν καὶ ἡ Οἰκουμένη Κυβέρνησις τοῦ συνασπισμοῦ εἶχεν ἐπίσης ἐπαγγελθῇ Ἡ δίκη τοῦ Δικτάτορος καὶ τῶν θερα-

πόντων Ὑπουργῶν δίδει πλέον τέρμα εἰς ἐκκρεμοῦσαν ἐσωτερικὴν ὑπόθεσιν, ἥτις ἀπασχολεῖ Βουλὴν καὶ Κυβέρνησιν ἐπὶ ἐν καὶ πλέον ἔτος καὶ ἡ ὁποία κρατεῖ ἐκτὸς νόμου μερίδα τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ κόσμου καὶ τοὺς ἐπιδιώκοντας εἰς ἀναστήλωσιν τῆς Δικτατορίας καὶ τῶν μεθόδων τῆς. Ὅσον καὶ ἂν ὁ Κοινοβουλευτισμὸς ὑπέστη μείωσιν ἐκ τῆς σημερινῆς συνθέσεως τοῦ Κοινοβουλίου, ἡ πράξις τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς, δι' ἧς ἀπεφάσισε τὴν μεταφορὰν τοῦ κ. Παγκάλου εἰς Ἀθήνας ἀποτελεῖ γεγονός, ἐξαίρων τ' ἀγαθὰ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ προάγει τὰς ἐγγυήσεις τὰς ὁποίας παρέχει τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, εἰς ἡμέρας μάλιστα ἀπειλῶν περὶ κινήματων καὶ περὶ κομμουνιστικῶν ἐκδηλώσεων.

Ἡ συζήτησις εἰς τὴν Βουλὴν τῆς παρελθούσης Δευτέρας περὶ τοῦ Ἑλληγοροῦ ἀντισυνταγματικῶν κ. Π. Ἰσράτι, ἐξ ἀφορμῆς ἐπερωτήσεως βουλευτοῦ τινὸς περὶ ἰδιαιτέρων ἐνδείξεων εὐνοίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας κ. Α. Παπαναστασίου πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦτον, χαρακτηρισθέντα ἐνταῦθα ὡς προπαγανδιστικὸν ὄργανον τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καὶ προκαλέσαντα διὰ τοῦτο τὴν προσοχὴν τῶν Ἀρχῶν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἀνάπτυξιν τῶν κοινωνιολογικῶν φρονημάτων καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ὡς ἀρχηγὸς πολιτικοῦ κόμματος. Ὁ κ. Παπαναστασίου ἐτόνισε καὶ πάλιν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ὅτι εἶνε προγραμματικὸς καὶ ἐνεργὸς ἐχθρὸς τοῦ Κομμουνισμοῦ, καὶ ὅτι καὶ ὡς Ὑπουργὸς καὶ ὡς κυβερνήτης καὶ ὡς πολιτικὸς ἀρχηγός, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν μόνιμον βελτίωσιν τῶν ὅρων τῆς ζωῆς τῶν Ἑργατῶν καὶ τῶν Ἀγροτῶν, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν Κομμουνισμὸν τὸ μόνον, κατ' αὐτὸν ἔδαφος ἐθοδώσεως τῶν ἀρχῶν του καὶ τῶν ἐπιδιώξεών του, ἥτις τὸ ἔδαφος τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς δυστυχίας τοῦ Ἑργάτου καὶ τοῦ Ἀγρότου. Δὲν ἀρνείται οὐδεὶς τὴν φιλεργατικὴν καὶ φιλαγροτικὴν προσπάθειαν τοῦ κ. Παπαναστασίου. Μόνον ἔχομεν νὰ κάμωμεν μίαν μικρὰν παρατήρησιν: Ὅτι ἡ προσπάθεια αὕτη ἐξεδηλώθη πάντοτε διὰ πράξεων πλήρους σχεδὸν οἰκονομικῆς καταστροφῆς καὶ κοινωνικῆς ἀδικίας ἄλλων κοινωνικῶν τάξεων τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι καὶ ὅτε περιελάμβανον ὀλιγώτερα μέλη τῶν περιλαμβανόμενων εἰς τὰς Ἑργατικὰς καὶ Ἀγροτικὰς τάξεις, — ἐννοοῦμεν τοὺς μεγαλοκτημα-

τίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὑπαίθρου χώρας — ἦσαν διὰ τὴν Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν πολὺ χρησιμώτεροι ἐκεῖνων, τῶν ὁποίων μονοπωλιακῶς ἀνέλαβε τὴν προστασίαν ὁ κ. Παπαναστασίου. Ἀποδείξεις δ' ἐλεθροῦ τῆς παραγωγῆς, — μετ' αὐτῆς δὲ καὶ τῆς κτηνοτροφίας — ἀφότου ὁ κ. Παπαναστασίου καὶ οἱ ἐμόφρονές του ἐν τῷ Βενιζελοδομοκρατικῷ κύκλῳ ἤρχισαν ν' ἀπαλλοτριώνουν τὰ μέγαρα καὶ εὐεργετικὰ κτήματα τῆς Ἑλλάδος ἀντὶ πινακίου φακῆς, καὶ τοῦτου εἰκονικοῦ —, διὰ νὰ τὰ δώσουν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀνθρώπους μὴ ἔχοντας καμμίαν ἀπολύτως σχέσιν μετὰ τὴν Γεωργίαν καὶ τὴν Καλλιέργειαν καὶ οὐδὲν ὀλικὸν ἐφόδιον δι' αὐτάς, προκαλέσαντες τοιοῦτοτρόπως καὶ τῆς παραγωγῆς καταστροφὴν, ἀλλὰ θλάβῃν προφανῆ, καὶ ὁμολογουμένην καὶ εἰς ἐκεῖνους ἐκ τῶν διαδεχθέντων εἰς τὴν κυριότητα τῶν κτημά-

ΜΕΤΑ ΜΙΑΝ ΔΟΔΕΚΑΕΤΙΑΝ

Ο ΜΑΝΙΑΚΟΣ

Ἐκ τῆς «Πολιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» (1916) τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Δραγούμη ἀναδημοσιεύομεν τὸ ἄρθρον τοῦ γνωστοῦ λογίου καὶ ἐπιστήμονος κ. Χρήστου Χρηστουλάκη «Ὁ «Μανιακὸς» ἀναφερόμενον εἰς τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ὅλην πνευματικὴν ὑπόστασιν τοῦ κ. Ἐλευθ. Βενιζέλου. Ὁ ἀπακολουθήσῃ ἡ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἐποχῇ» ἀναδημοσίευσις καὶ τῆς ἐτέρας μελέτης τοῦ κ. Χρηστουλάκη δημοσιευθείσης ἐπίσης εἰς τὴν «Πολιτικὴν Ἐπιθεωρήσιν» τῇ 1916, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὁ Βενιζέλος (ψυχολογικὴ καὶ πολιτικὴ κριτικὴ)».

Εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς φρενιαιτρικῆς ἐπιστήμης ὅτι ἡ μανία καταδιώξεως σπανίως εἶνε αὐτοτελὲς ψυχοπάθεια, συνηθέστερον δὲ παρουσιάζεται ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀντιθέτου ψυχασθενείας καθ' ἣν ὁ πάσχων κατέχεται ὑπὸ ἐνεργητικοῦ καταδιωκτικοῦ συναισθήματος. Θέλει νὰ κατασπαράξῃ τοὺς φανταστικὸς ἐχθροὺς του, καὶ ἐπειδὴ ἀδυνατεῖ νὰ τὸ πράξῃ, φοβεῖται ὅτι αἱ προθέσεις του ἔγιναν γνωσταὶ καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν ἔμμονον ἰδέαν ὅτι εἰ ἐχθροὶ του τὸν καταδιώκουν. Τοῦτο μὲ πᾶσαν ἐπιστημονικὴν κυριολεξίαν συμβαίνει εἰς τὸν κ. Βενιζέλον. Ἀρχεμανθὲς καὶ τιμωμανθὲς, δὲν ἀνέχεται νὰ διατελῇ ἐκτὸς ἀρχῆς, καὶ μόλις ἐκπέσῃ ταύτης, ὀφείτῃ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἴαν παρορμητικὴν (impulsive) ψυχοσύμβασιν του εἰς τυφλὴν ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων κατ' αὐτοῦ.

τῶν τούτων τοὺς πρώην κατόχους των, οἵτινες εἶνε ἐργάται τῆς γῆς. Ἐὰν ὅμως τώρα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἀνθρωπιστικῶν μέτρων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ καὶ ἐναντίον ὁλοκλήρου σχεδὸν τοῦ Ἀστικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ἀδιακρίτου καὶ τυφλῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἀπαλλοτριωτικοῦ προγράμματος καὶ ἐπὶ τῶν ἀστικῶν κτημάτων αὐτοῦ, τί πρέπει νὰ συμπεράνωμεν; Ὅτι θὰ καταντήσῃ, ὁ Κομμουνισμὸς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θέλει νὰ μᾶς προφυλάξῃ ὁ κ. Παπαναστασίου, νὰ ἐκπηδήσῃ ἀκριβῶς ἀπὸ τὰς πληγείσας καὶ πλησσομένας ὑπ' αὐτοῦ ἄλλας, μὴ Ἀγροτικὰς καὶ Ἑργατικὰς, κοινωνικὰς τάξεις τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἀλλοφρόνως θὰ ἐξωθηθοῦν πρὸς αὐτόν, ἔταν θὰ χάσουν θαυμητὸν τὰ πάντα, ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των.

Ὁμοίως ἡθάνθη, καὶ ὅταν ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου ἐκ τοῦ ἀξιώματος τοῦ συμβούλου ἐν Κρήτῃ, καὶ ὅταν ἐξηναγκάσθη εἰς παραίτησιν ἐκ τοῦ πρωθυπουργικοῦ ἀξιώματος κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1915 ἐν Ἑλλάδι.

Εἶνε δὲ τόσον παρορμητικὸς ὁ ψυχικὸς μηχανισμὸς του, ὥστε καταντᾷ σχεδὸν τυφλὰ αὐτοματικὸς. Καὶ τὰς δύο φορές, μόλις ἔπαυεν, εἶπε περὶ τοῦ αὐτῶ λόγια, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἡ ψυχὴ του ἀντέδρασε καθ' ὅμοιον τρόπον. Ἐν Κρήτῃ ἐδήλωσεν, εὐθὺς ἅμα ἐπαύθη, ὅτι ἡ αὐτονομιστικὴ γνῶμη του, ἐνεκα τῆς ὁποίας διεκώνησε πρὸς τὸν Ὑπᾶτον Ἀρμοστήν, δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀποτελέσῃ πρόγραμμα πρακτικῆς πολιτικῆς. Ἐνταῦθα ἅμα, κατελθὼν ἐκ τῶν ἀνακτόρων, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, εἶπεν εἰς συνηγμένους φίλους του ὅτι, καὶ ἐὰν ἀμέσως ἐκαλεῖτο ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ὅπως ἐφαρμόσῃ τὴν πολιτικὴν του, δὲν θὰ ἐδέχετο. Αὐτὰ βέβαια δι' ἕνα πολιτικόν, καὶ μάλιστα κατ' ἐξοχὴν ἐξ ἐπαγγέλματος, ὅπως αὐτὸς εἶνε ἐντελὲς ἀκαταγόντα.

Ἀλλὰ δι' ἕνα ψυχικῶς ἀνισόρροπον, ὁ ὁποῖος ἅμα συναντήσῃ ἐμπόδιον, κυριεύεται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ συναισθημα, ἐκδικήσεως, γίνονται μὲ τὸ παραπάνω νοητὰ. Ἀμφοτέραι αἱ φράσεις ἐσήμαιναν καθαρότατα τὸ ἴδιον πράγμα.

Ἡ αὐτὸς ἡ ἐγώ. Διὰ τὰς μὴ συγχυζομένας ἐκ τῶν μετέπειτα λεπτομερειῶν διανοίας εἰ λόγοι οὗτοι ἔρριψαν τὰ πρῶτα καὶ κύρια σπέρματα καὶ τῶν ἐμπαθεστάτων κομματικῶν ἀγώνων ἐν Κρήτῃ, οἱ ἑποιοὶ κατέληξαν εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Πρίγκηπος, καὶ τῆς δεινῆς πολιτικῆς ἀδιαλλαξίας, ἡ ὁποία μαστίζει τὴν Ἑλλάδα σήμερον, καὶ ἔφερε καὶ θά φέρῃ τίς οἶδε ἀκόμη πόσα δεινὰ εἰς τὸν τόπον.

Ἡ αὐτὸς ἡ ἐγώ. Αὐτὸ τὸ συναίσθημα ἐπλημμύρισε τὴν ψυχὴν τοῦ κ. Βενιζέλου, μόλις εἶδεν ἑαυτὸν ἐστερνόμενον ἀρχῇ. Ἀλλὰ τοιαύτη τυφλότης ἐκδικητικῆς μανίας προδίδει βέβαια νοσηρὰν ψυχικὴν ἰδιοσυστασίαν ἢ ὁποία βοηθούσης καὶ τῆς μεγίστης ὑστερικῆς υποδομιότητος (suggestibilité) αὐτοῦ, εὐκολον ἦτο νὰ μεταπέσῃ καὶ εἰς τὴν παθητικὴν κατάστασιν τῆς καταδιώξεως. Ὁ δῶκων ἐφάντασθη ὅτι διώκεται. Ἐντεῦθεν δλαὶ αἱ ἐπιθέσεις αὐτοῦ καὶ αἱ κατηγορίαι κατὰ τῆς Βασιλείας ὡς ἐπιδιωκούσης τὸν μοναρχισμόν καὶ τόσα ἄλλα. Καὶ μόνον οὕτως, ἐπὶ καθαρῶς παθολογικοῦ πεδίου δύνανται νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ ἑκτοτε λόγοι καὶ αἱ πράξεις τοῦ κ. Βενιζέλου.

Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου καὶ ἐντεῦθεν παρίσταμεθα εἰς ἓν συνεχὲς παραλήρημα λόγων καὶ πράξεων αὐτοῦ. Οὐδὲ εἶνε δυνατόν νὰ ἐξηγηθῶν ἄλλως αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀντιφάσεις τῶν λόγων πρὸς τοὺς λόγους τοῦ, τῶν πράξεων πρὸς τὰς πράξεις τοῦ, τῶν λόγων πρὸς τὰς πράξεις τοῦ.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσωμεν μίαν ἐκ τῶν ἀπειρῶν, ἰδίᾳ κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν, ἀντιφάσεων αὐτοῦ; Πρὸ τριμήνου ἀκόμη ἐκήρυξεν ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν θὰ ἀνέλθῃ ἢ διὰ τῆς εὐρείας συνταγματικῆς λεωφόρου καὶ μετ' ὀλίγον ἐτράπη νύκτωρ εἰς Κρήτην, ἐπαναστατήσας, τῇ βοηθείᾳ τῶν τῶν ξένων, κατὰ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ πολιτεύματος αὐτῆς.

Θὰ ὑποθέσωμεν τινὲς ὅτι ὁμιλῶν τότε περὶ «εὐρείας συνταγματικῆς λεωφόρου» δὲν ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, θέλων ν' ἀποκρύψῃ τὰ σχέδια αὐτοῦ. Αὐτὸ δὲ δόλου δὲν εἶνε ἀκριβές.

Ἐλεγε τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, δηλαδή ἀκριβῶς, ὅτι ἐσκέπτετο, διότι ἀκόμη τότε ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἐλληνικὸς λαὸς κατὰ πλειοψηφίαν ἦτο μαζί του, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι δι' αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν ποθητὴν ἐκδίκησιν.

Καὶ διὰ τοῦτο ἔχαιρεν, ὅτι «τῇ βοηθείᾳ τῶν ξένων μᾶς ἀπεδόθησαν αἱ λαϊκαὶ ἐλευθερίαι», τὰς ὁποίας ἐν τῇ παθητικῇ κατα-

διωκτικῇ του μανίᾳ τὰς ἐφάνταζετο σφετερισμένας ὑπὸ τοῦ Στέμματος. Ἀλλ' ὅταν ἐβεβαιώθῃ ὅτι ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ὁλονὲν ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτόν, τότε δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ μετέλθῃ ἄλλα μέσα ἐκδίκησεως.

Ἡ δίψα ταύτης, ὡς εἵπομεν, ἀποτελεῖ τὴν μόνην σταθερὰν ψυχοπαθολογικὴν τοῦ θάσιν. Εἶνε φυσικὸν λοιπὸν νὰ μὴ δύναται νὰ προσέχῃ διόλου εἰς τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰς ἀσυναρτησίας τοῦ. Ἡ ἀδιάκοπος καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξελεγκτικὴ δύναμις τοῦ ἐγκρατοῦ ἡδράνησεν ἢ ἐμειώθη, ὅπως συμβαίνει εἰς πᾶσαν παραληγματικὴν κατάστασιν.

Οὐδ' ἔχει σημασίαν ὅτι καθ' ἓνας ἐκ τῶν λόγων καὶ κάθε μίᾳ ἐκ τῶν πράξεων αὐτοῦ, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ἔχει λογικόν τινα εἰρμόν. Οἱ νευροπαθολόγοι γνωρίζουν πολὺ καλὰ ὅτι, ὅταν μίᾳ νοσηρὰ ψυχικῇ θάσις ὑπόκειται, τὸ ἐντεῦθεν καθ' ἑκαστον παραλήρημα δύναται νὰ ἔχῃ πλήρη λογικοφάνειαν. Ἐπίσης εἰ αὐτοὶ εἰδικοί ἱατροὶ γνωρίζουν τὰς πονηρίας τῶν ψυχοπαθῶν, οἱ ὁποιοὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ κρυφθοῦν καὶ νὰ ξεγελάσουν τοὺς ἄλλους.

Ἐφευρίσκουν τότε μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις διὰ τῶν ὁποίων φαντάζονται ὅτι δύνανται νὰ δικαιολογήσουν τὴν στάσιν των, τὴν ὁποίαν ἔσαν δὲν πρόκειται περὶ πλήρους συσκοτισμοῦ τῆς συνειδήσεως ἀντιλαμβάνονται βεβαίως ὡς ἑκτροπὸν. Τοιαῦται λέξεις διὰ τὸν κ. Βενιζέλον εἶνε, ὁ μοναρχισμὸς διὰ τὰ ἐσωτερικά μας πράγματα, καὶ ἡ ὑπερεξόγκωσις τῆς Βουλγαρίας διὰ τὰ ἐξωτερικά. Ἐὰν ἄλλοτε ὁ ἴδιος κατηγορήσεν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ Μεγάλου Ξενοδοχείου ἐνώπιον τοῦ πλήθους τὸν συνταγματικώτατον Βασιλέα Γεώργιον ὡς τυπικῶς ἐνασκήσαντα τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν καὶ μὴ θέλοντα νὰ ἔχῃ γνώμην ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς χώρας, τοῦτο δὲν ἔχει διὰ τὸν σημερινὸν ἐπαναστὰ τὴν σημασίαν. Τώρα ποὺ χρειάζεται νὰ κατηγορῇ τὸν Βασιλέα ὡς ἔχοντα γνώμην, ἐφεῦρε τὴν λέξιν «μοναρχισμὸς». Ἐὰν ἄλλοτε ἦτο διατεθειμένος νὰ δεχθῇ μίαν ὀγκωδεστάτην Βουλγαρίαν πρὸ τῆς Θεσσαλονίκης, μὴ στέργων νὰ πολεμήσωμεν κατ' αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ χαλάσῃ τὸ ἀγγλικὸν κατασκευασμα τῆς βαλκανικῆς συμμαχίας, καὶ ἐὰν βραδύτερον ἐπροθυμοποιήθῃ νὰ παραχωρήσῃ ἀκραίην ἑλληνικὰ ἐδάφη εἰς τὴν Βουλγαρίαν διὰ νὰ γίνῃ καὶ πάλιν εὐχάριστος εἰς τὴν ἀγγλικὴν πολιτικὴν, καὶ ταῦτα ἐπίσης δὲν ἔχουν τώρα καμμίαν σημασίαν διὰ τὸν κ. Βενιζέλον. Σήμερον διὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκδικητικοὺς σκοποὺς τοῦ εἶνε ἀνάγκη νὰ

ἐπισεῖν ὡς φρόνητρον πρὸς τὸν λαόν τὴν ὑπερεξόγκωσιν τῆς Βουλγαρίας.

Ἀπὸ τὸ μανιακὸν λοιπὸν ἐλατήριο τῆς ἐκδικήσεως ὀρμηθεῖσα, μὲ αὐτὰς τὰς δύο λέξεις ἐκινήθη ὁλόκληρος ἡ παραληρηματικὴ κατάστασις τοῦ κ. Βενιζέλου ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1915 μέχρι σήμερον. Ἀλλ' ἐσχάτως ἐπεδεινώθη εἰς βιθμὸν λίαν ἐμφανῇ. Ἀλλὰ ἔλεγεν ἐδῶ ὀλίγον πρὶν κατέλθῃ εἰς Κρήτην, ἄλλα εἶπεν ἐκεῖ, ἄλλα εἰς τὴν Μυτιλήνην, ἄλλα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Εἰς τὴν Κρήτην ὁμίλησε μετὰ τινος ἐγκρατείας περὶ τοῦ Στέμματος. «Ἐκφράζω, εἶπε πρὸς τὸν λαόν, τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ Στέμμα θὰ θελήσῃ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς εὐχὰς τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ». Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀπεκάλεσε «μνικακὴν μοναρχίαν» τὴν βασιλείαν, εἰς τὴν τηλεγραφηθεῖσαν διὰ τοῦ πρακτορείου «Ραδιό» πρόποσιν τοῦ. Μανιακὴν τὴν βασιλείαν, ἡ ὁποία δὲν ἔκχευε τίποτ' ἄλλο παρὰ ν' ἀντιστῇ μετὰ ψυχραιμίας καὶ λελογισμένης εὐσταθείας πρὸς τὰς λυσσώδεις ἐπιθέσεις τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τὰς ἐλικοειδεῖς καὶ ἀφαντάστους μεθόδους τοῦ πρὸς ἐπικράτησιν.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἰδικοῦ του χαρκτηρισμοῦ εἰς ἄλλους πρέπει νὰ πείσῃ περὶ τοῦ τί πραγματικῶς συμβαίνει εἰς τὸ διανοητικὸν δάθος τοῦ κ. Βενιζέλου. Ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς ὅλους τοὺς ψυχασθενικοὺς. Φαντάζονται τοὺς ἄλλους κατεχομένους ἀπὸ τὸ ἴδιον πάθος. Καὶ αὐτῆς τῆς ψυχασθενείας τὸ θῆμα εἶνε ὁ ἐλληνικὸς λαὸς καὶ τὸ κράτος τὸ ἐλληνικόν.

Τὴν βαθεῖαν καὶ παλαιὰν πεποίθησίν μας περὶ τοῦ παθολογικοῦ ψυχικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ κ. Βενιζέλου, ἀφορμὴν ἔδωκε νὰ ἐκφέρωμεν δημοσίᾳ ἢ ἐν Θεσσαλονίκῃ πρόποσις, περὶ τῆς ὁποίας πρὸ ὀλίγου εἵπομεν. Δὲν εἶνε μόνον ἡ φράσις τὴν ὁποίαν ἀνεφέραμεν, ἀλλ' ὁλόκληρος ἡ πρόποσις παρουσιάζει ἓνα καθαρὸν παραλήρημα. Ἐδῶ πλέον δὲν παρατηρεῖται οὔτε ὁ λογικὸς εἰρμός, ὁ ὁποῖος μέχρι τινὸς ὑπῆρχε εἰς ἓνα ἑκαστον χωριστὰ λόγον τοῦ κ. Βενιζέλου.

Προσθέτομεν αὐτὴν ὁλόκληρον διὰ νὰ τὴν ἔχουν ὑπ' ὄψιν ὅσοι τυχὸν ἀμφιβάλλουν.

«Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὁποίαν μοῦ ἐκφράζετε καὶ σὰς εὐχαριστῶ ἐπίσης διὰ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον τόσον καλῶς ἐξετέλεσε μέχρι τοῦδε ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης.

Ἡ θλιψὶς τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς ἐκχειρίζει ὁ λαὸς ὅστις ὑπέστη τὸν ἐπώδυνον ζυγὸν

τοῦ τυράννου, ἀνέστη εἰς ἐλευθέραν ζωὴν καὶ (;) ὅστις ἐπὶ 90 ἔτη ὑπέστη ὅλας τὰς θυσίας καὶ παρέμεινε πιστὸς εἰς τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν, ὁ λαὸς ὅστις διὰ τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν αὐτοῦ ἐπιτυχιῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο ἀντάξιός τῆς ἐλευθερίας, παρεσύρθη εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου ὑπὸ μανιακῆς μοναρχίας, συμπρατούσης μετὰ τῆς πολιτικῆς διαφθοράς.

Ὅταν ὁ μέγας πόλεμος προσέφερεν εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαόν νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἐθνικὰς του βέβηλεις (;) ἡμποδίσθη νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ καὶ ἦχθῃ εἰς σύναψιν συμμαχίας μετὰ τοῦ προπατορικοῦ ἐχθροῦ (;) καὶ εἰς τὴν ἀρνήσιν τῆς συμμαχίας του μετὰ τῆς Σερβίας. Ὁλόκληρος ἡ προσοχὴ ἡμῶν ἐστράφη πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν.

Οὐδεὶς εἶναι τόσον τυφλὸς ὅπως μὴ ἀντιληφθῇ τὸν κίνδυνον τοῦ μέλλοντος, διότι ὁ Κωνσταντῖνος φρονεῖ εἶναι δασιλεὺς Θεῖα βουλήσει, ἔχων οὕτω γνώμην ἀντιθετοὺ πρὸς τὴν λαϊκὴν ἀντιληψίν, ἥτις ἀποδεχμένη τὸν θεσμόν τοῦ Στέμματος, θέλει ὅπως ἡ Ἑλλάς παρῃμείνῃ δημοκρατικὴ Μοναρχία.

Ἡ Ἑθνικὴ Συνέλευσις ἀναγνωρίζει, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἀνῆλθεν εἰς τὸν Θρόνον, ἀλλ' ὅτι ἀνῆλθεν ὡς υἱὸς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, καὶ οὐχὶ χάριτι Θεῖα. Ἡ συνέλευσις τοῦ λαοῦ θεωρεῖ τὸν Βασιλέα ὡς πρῶτον ὑπάλ- ληλον τοῦ Κράτους καὶ τῶ ὁποίου ἔργον εἶναι οὐχὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν προσωπικὴν του θέλησιν, ἀλλὰ καὶ νὰ μένῃ ἄγρυπνος φρουρὸς τῆς λαϊκῆς θελήσεως, ὅπως ἡ θέλησις αὐτὴ ἐκτελεῖται πιστῶς χωρὶς νὰ παραδιάζεται.

Ἀλλὰ τὸ Σύνταγμα μας παρεβιάσθη. Τὸ κεῖμενόν του εἶναι σαφές καὶ ὀριστικόν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὅταν κηρύσσει τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν, ἀφοῦ δὲ τὸ Σύνταγμα κατεπατήθη ὑπὸ τὸσον κρισίμους περιστάσεις, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ σύγκλησις τῆς Ἑθνοσυλεύσεως ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν Λαϊκὴν κυριαρχίαν κατὰ τῶν ἐπαπειλουμένων προσβολῶν ἐκ μέρους τῶν μοναρχικῶν παραχόντων.

Ὁφείλομεν τὴν στιγμήν ταύτην νὰ σκεφθῶμεν ὅπως ὁργανωθῶμεν διὰ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν κληρονομικὴν ἐχθρόν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ ἔδαρὸς μας (;) καὶ ὅπως ἐκτελέσωμεν τὸ καθήκον μας πρὸς φίλον λαόν, τοῦ ὁποίου ὁ ἡρωϊσμὸς, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἡ καρτερία προσέκαλεσαν τὸν θυμασμόν τοῦ Κόσμου.

Ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι πάντες ὅσοι συνεκentrῶθησαν ἐνταῦθα θὰ συνεργασθοῦν ὑπὲρ

τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς των, τῆς καρδίας των καὶ τοῦ πνεύματός των, σὰς παρακαλῶ νὰ προπύετε ὑπὲρ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης».

* * *

Ἐπὶ τῇ συνάρτησιν, ὑπάρχει λογικὴ ἀκολουθία εἰς τὸν λόγον τοῦτον;

Ἐδῶ καὶ τὸ ὕψος ἀκόμη ἔχει ὀλὴν τὴν ἀσυνδεσίαν τῶν παραληρημάτων καθὼς καὶ τὴν ἀκαταστασίαν εἰς τὴν παράθεσιν ἢ τὴν ἐξάρτησιν τῶν προτάσεων.

Λέγει ὅτι ὁ λαὸς παρασυρθεὶς ὑπὸ τῆς μανιακῆς μοναρχίας δὲν στέργει νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἐθνικὰς του βλέψεις καὶ συγχρόνως δεδαιώκει ὅτι ἡ θλιψιότης ἐθνικῆς ψυχῆς ἐκχειλίζει: Πῶς συμβιβάζονται αὐτά; Καὶ ἀφοῦ τέλος πάντων ὁμολογεῖ ὅτι ὁ λαὸς παρασυρθεὶς δὲν εἶναι μὲ τὸ μέρος του, τότε πῶς ὁμιλεῖ περὶ παραβιάσεως τοῦ συντάγματος; Εἶναι ἢ δὲν εἶναι ὁ λαὸς πιστὸς εἰς τὸν Βασιλέα, ἢ ἂν θέλετε, ἐγκρίνει ἢ δὲν ἐγκρίνει τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ ἡ κυβερνήσις καὶ ὁ Βασιλεὺς; Καὶ ἀφοῦ παραδέχεται ὅτι ὁ λαὸς ἐγκρίνει τὴν πολιτικὴν ταύτην ποῦ οἱ κίνδυνοι τοῦ πολιτεύματος;

Τὸ πολιτεῦμα θὰ κυρωθῇ ἐμπράκτως ὡς δημοκρατικὴ μοναρχία, ἐὰν ἡ Βενιζελική μειοψηφία, τῇ βοήθειᾳ τῶν ξένων, ἐπιβάλῃ τὸ ἐπαναστατικὸν καθεστῶς, τὴν ἀποδοκιμαζομένην ὑπὸ τοῦ λαοῦ πολιτικὴν τῆς; Ἐπειτα ποῦ ὑπάρχει ἡ συμμαχία μὲ τὸν προπατορικὸν ἐχθρόν, περὶ τῆς ὁποίας τόσον κατηγορηματικὰ ἐβεβαίωσε; Καὶ τί ἐπὶ τέλους εἶναι ἐπιβεδλημένον νὰ γίνῃ, νὰ συγκληθῇ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις «διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν κατὰ τῶν ἐπαπειλουμένων προσδολῶν ἐκ μέρους τῶν μοναρχικῶν παραγόντων», ἢ «νὰ ἐμποδίσωμεν τὸν κληρονομικὸν ἐχθρόν μας νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ ἔδαφός μας»;

Καὶ τὰ δύο εἶπε χωρὶς καμμίαν προτίμησιν χρονικῆς τοῦλάχιστον προτεραιότητος. Αἱ δὲ προσβολαὶ κατὰ τοῦ πολ. τεύματος ἐπαπειλοῦνται ἢ συνετελέσθησαν;

Εἰς ἓν μέρος ὁμιλεῖ περὶ καταπατήσεως καὶ παραβιάσεως τοῦ συντάγματος, εἰς ἄλλο περὶ «ἐπαπειλουμένων προσδολῶν κατ' αὐτοῦ».

Τὰ πολιτεύματα εἶναι μᾶλλον συγχωρητὸν νὰ παραβιάζονται εἰς τὰς ὁμαλὰς περιστάσεις ὅπως φαίνεται παραδεχόμενος ὁ κ. Βενιζέλος, ἢ εἰς τὰς κρίσεις, ὅποτε προβάλει ὁ ὑπέρτατος λόγος τῆς κοινῆς σωτη-

ρίας; Καὶ τέλος ὁ κατ' ἐπαράδοτον ἐχθρὸς εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἐντὸς τοῦ ἐδάφους μας; Διατὶ τότε δὲν λέγει ὅτι θὰ τὸν ἐκδιώξῃ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς γῆς, ἀλλὰ ὅτι θὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθῃ; Μήπως τὸ βλέπη δύσκολον τὸ πρῶτον; Καὶ τότε πῶς ἐννοεῖ νὰ παρασύρῃ καὶ τὸ ἐπίσημον κράτος εἰς πόλεμον; Διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἀμυναν τῆς Θεσσαλονίκης μὲ μόνον θετικὸν ἀποτέλεσμα νὰ χάσωμεν τὰς δοθείσας ἐγγυήσεις περὶ ἀκεραιότητος τοῦ ἐδάφους μας; Ἄλλ' εἵπομεν, ὁ ἀνωτέρω ἐπιδόρπιος λόγος δὲν ἀντέχει εἰς οὐδεμίαν λογικὴν ἀνάλυσιν καὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπίσημον μαρτύριον παραληρηματικῆς ἀσυναρτησίας.

Οἱ ἀσπαζόμενοι τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Βενιζέλου δύνανται βεβαίως νὰ ἰσχυρίζονται ὅτι ἀσχέτως πρὸς τὸ παθολογικὸν ἐλατήριο ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐλαύνεται οὗτος, ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποῖαν ὑποστηρίζει εἶναι κατ' αὐτοῦς ἡ μόνη ὁρθή.

Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον φρονοῦν ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὴ, Δυστυχῶς δὲν ἔχει οὕτως. Ἐὰν ἐπρόσεχαν βαθυτέρον, θὰ ἐδελπαν ὅτι ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὑπάρχει πολὺ παθολογικὸν στοιχεῖον εἰς ὀλὴν τὴν ἀντιπολιτευτικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ κ. Βενιζέλου, διὰ τοῦτο ἡσχίσε τὴν ἀντιπολιτευσίν του κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος κατέστησε τὴν πολιτικὴν ταύτην διὰ πολλοὺς λόγους, ἡθικοὺς καὶ πραγματικούς, ἐντελῶς ἀνεφάρμοστοι.

Οὐδὲ ἄς μὴ πλανᾶται τις πιστεύων ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος ἐνδιαφέρεται κυρίως εἰς τὸ νὰ πολεμήσῃ ἡ Ἑλλάς.

Ὅταν ἐπληροφορήθῃ ὅτι ὁ κ. Ζαῦμης ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τοῦ Στέμματος ὑπέβαλε προτάσεις ἐξόδου, ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἦτο λῆαν ἀνήσυχος. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον διέβαλεν εἰς τοὺς ξένους τὸν κ. Δημητράκοπουλον, γνωστὸν ἀνταντόφιλον, μὴ ἐπιτυχόντα λύγῳ τῶν ραδιουργιῶν του νὰ σχηματίσῃ κυβερνήσιν. Διατὶ; Διότι, ἐὰν ἡ Ἑλλάς ἐπολέμει, ἢ κατὰ τοῦ Βασιλέως διαβολὴ θὰ κατερρίπτετο, οἱ δὲ ξένοι θὰ ἐπαυον νὰ εἶχον ἀνάγκην αὐτοῦ. Καὶ τότε τί θὰ ἐγένετο τὸ ἔμμονον πάθος του κατὰ τοῦ Βασιλέως; Πῶς θὰ ἐξεδικεῖτο αὐτόν;

Καὶ ἰδοὺ καὶ ἄλλος ἀκόμη λόγος διὰ τὸν ὁποῖον κατέστησε ἀνεφάρμοστον τὴν πολιτικὴν του. Ἡ ζωνιὰ ζύμωσις ἢ ὁποῖα ἀπὸ καιροῦ ἐγένετο μετὰ πολλῶν ἀνταντοφλῶν πολιτικῶν τῆς χώρας, ἀνεκόπη πρὸ τῶν κινδύνων τοὺς ὁποῖους δημιουργεῖ διὰ τὸν ἐλληνισμὸν ὁλόκληρον ἢ μανιώδης καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀθέμιτα μέσα κατὰ τοῦ Βασιλέως ἐπέλα-

σις τοῦ κ. Βενιζέλου. Βαθυτέρον καθήκον φιλοπατρίας ἐπέδραεν εἰς ὅλους νὰ ἀμυνθῶν ὑπὲρ τῆς χώρας κατὰ τοῦ ἐπερχομένου μανιακοῦ.

Οὔτε λοιπὸν περὶ τοῦ πολιτεύματος, οὔτε περὶ τῆς ὑπερεξογκώσεως τῆς Βουλγαρίας, οὔτε περὶ τοῦ πολέμου ἐνδιαφέρεται κατ' ἀλήθειαν ὁ κ. Βενιζέλος. Χρησιμοποιεῖ ἀπλῶς ὅλα ταῦτα διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιβληθῇ καὶ οὕτω νὰ κορέσῃ ἓνα πρωτόγενές, μανια-

κὸν πάθος κατὰ τοῦ Βασιλέως, εἴτε ἀναγκάζων αὐτὸν νὰ τὸν δεχθῇ θριαμβευτὴν καὶ κυρίαρχον, εἴτε ἐκδιώκων αὐτόν.

Ἡ ἱστορία θὰ κρίνῃ ἐὰν χαρακτηρίσαντες τοιοῦτοτρόπως τὸν κ. Βενιζέλον ὑπερβάλλομεν ἔστω καὶ κατὰ τι τὴν ψυχοδιανοητικὴν του πραγματικότητα.

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΥΛΑΚΗΣ

«Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις»

Τεύχος 41-8 Ὀκτωβρίου 1916

Ο ΑΓΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΙΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

(Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ Δικηγορικῷ Συλλόγῳ Θεσσαλονίκης ὑπὸ τοῦ δικηγόρου κ. Κωνστ. Μιλτ. Καρατζίδου).

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

§ 4. Ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ ἐξαναγκαστοῦ τῶν κανόνων τοῦ Δικαίου.

Πρὶν ἢ προβάωμεν εἰς τὴν, κατὰ τὸ ἐνὸν ἡμῖν, ἐξέτασιν καὶ τὴν εἰς τὴν βάσανον τῆς λογικῆς ὑποβολὴν τῶν ἀπαντημάτων τούτων, δεόν ἀπαραιτήτως νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐρρέθη συναφῶς πρὸς τὴν ἐννοίαν ὅτι ἦν ἐκλαμβάνομεν τὸν ὅρον «Δίκαιον». Νὰ ἐπαναλάβωμεν, δηλονότι, ὅτι «Δίκαιον» λέγοντες, δὲν ἔχομεν ὑπ' ἡμῖν τὴν φιλοσοφικὴν τοῦ ὅρου τούτου ἐννοίαν, ὅτι δὲν θεωροῦμεν τὸ Δίκαιον ὡς *antem boni et aequi*, ἀλλ' ἀντιθέτως ὅτι «Δίκαιον» λέγοντες ἐν προκειμένῳ, ἔχομεν ἐν νῷ τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ ἐννοίαν τὴν ἐννοίαν καθ' ἣν ὁυσιμῶς ὑποχρεωτικῶς τὴν συμβίωσιν τῶν ἀνθρώπων, καθ' ἣν τοῦτο ἀποτελεῖ «ἐκουσίῳν καὶ ἀκουσίῳν ἀμαρτημάτων ἐπιστροφὴν», κατὰ τὴν ῥῆσιν τῶν Βασιλικῶν.

Ἐπιτραπήτω δὲ ἡμῖν, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, μικρὰ τις ἐμμονή, ἀναγκαῖα ἄλλωστε, καθόσον, ὡς ἐν ἀρχῇ ἐρρέθη, ἡ ὑπὸ τοιαύτην ἐννοίαν ἐκδοχὴ τοῦ ὅρου «Δίκαιον», εἰς στενωτάτην διατελεῖ σχέσιν πρὸς τὸ στασιαζόμενον ζήτημα, τῆς ὑπάρξεως τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου.

Βεβαίως, ὁ τοιοῦτος, ὃν ἀνωτέρω ἐποιήσαμεθα, διχασμὸς τῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «Δίκαιον», λῆαν πρωτότυπος ἂν μὴ καὶ αὐθαίρετος, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, λαμβανομένου ὑπ' ὅψιν ὅτι λογικῶς δὲν εἶναι δυνατόν ἄλλοτε ἄλλο νὰ νοώμεν διὰ τοῦ ὅρου

«Δίκαιον», Οὐχ' ἦτον, ἐκρίναμεν σκόπιμον ν' ἀποτολμήσωμεν τὴν καινοτομίαν ταύτην, ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν λεπτομερῆ ἔρευναν τῶν περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου θεωριῶν, ἡτις ἔρευνα ἠθέλεν ἐκτρέφει ἡμᾶς πολὺ τοῦ θέματος. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως, ἀπαραίτητον τυγχάνει νὰ εἵπωμεν ὀλίγα τινὰ, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Νομικῆς στασιαζόμενον ζήτημα, τοῦ ἂν ἢ ὑποχρεωτικότης καὶ τὸ ἐξαναγκασμόν, ἀποτελοῦσιν εἰδικὸν γνώρισμα τῶν τοῦ Δικαίου κανόνων. Καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔρις φαίνεται παλαιά, τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἐν ταῖς Πηγαῖς ἀπαντωμένων ὁρισμῶν, οὓς ἐν ἀρχῇ ἀνεφάρμομεν καὶ ὧν ὁ εἰς ἐξηνέχθη ὑπὸ τοῦ Κέλσου, ὁ δ' ἕτερος ὑπὸ τοῦ Παπινιανοῦ. Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, οἱ φιλόσοφοι αἰρόμενοι εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν διανοήσεις, ὑπεράνω τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ καὶ τῆς πραγματικότητος, ἀπὸ περιοπῆς δογματίζοντες περὶ τῶν πάντων, οὐδαμῶς ἀντιλαμβάνονται ὡς ἀναγκαῖον τοῦ Δικαίου στοιχεῖον, τὸ ἐξαναγκασμόν τῶν κανόνων αὐτοῦ. Ἀπέναντι αὐτῶν ἵστανται οἱ πρακτικοὶ ἐρευνηταὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, διαφωνοῦντες ριζικῶς πρὸς τοὺς τοσοῦτον ὅσον ἀφορᾷ τὴν πηγὴν ἐξ ἧς τὸ Δίκαιον ἀπορρέει, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν κύρωσιν αὐτοῦ. Οὗτοι, τὸν ἐξαναγκασμόν, τὴν ἐννομον βίαν, οὐ μόνον ὡς ἀπαραίτητον συμπαρακολούθημα τοῦ Δικαίου ἀναγνωρίζουσιν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον, θεωροῦσιν ὡς προᾶγμα ἐγκείμενον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ Δικαίου. Ἡ δόξα αὕτη, οὐ μόνον ὑπὸ νομικῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐξόχων φιλοσόφων ὑπεστηρίχθη, ποικιλοτρό-

πως διατυπυμένη. Ούτως, ἐκ τῆς περὶ δικαίου ἔχει *ἀναγκαστικὸν* χαρακτήρα. ⁽¹⁸⁾ «Μὲ τὸ Δίκαιον, εἶναι πάντοτε ἡνωμένη καὶ ἡ ἔξουσία εἰς τὸ *ἀναγκάζειν*», λέγει ὁ Gros. ⁽¹⁹⁾ «Ὁ νομικῶς διοργανισμένος *ἐξαναγκασμός*, εἶναι εἰς τακτικὸς συνοδὸς τῶν προσταγμάτων τοῦ Δικαίου», διδάσκει ὁ Regelsberger. ⁽²⁰⁾ Τὴν μεταξὺ Δικαίου καὶ Συνηθείας τοῦτέστιν Ἐθιμοτυπίας διαφορὰν, ἐξευρίσκει ὁ Radbruch, ἐν τῷ Δικαίῳ «ἐπιτρεπτὸ τοῦ *ἐξαναγκασμοῦ*». ⁽²¹⁾ Τέλος τὴν δόξαν ταύτην θαυμασίως διετύπωσεν, ὁ κολοσσὸς τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης Ροδόλφος Jhering, εἰπὼν ὅτι «εἰς κανὼν Δικαίου *ἀνευ ἐξαναγκασμοῦ* εἶναι ἀντίφασις, εἶναι πῆρ τὸ ὁποῖον δὲν καίει, φῶς τὸ ὁποῖον δὲν φωτίζει». ⁽²²⁾ Μὴ λησμονῶμεν ἄλλωστε, ὅτι ἡ Δικαιοσύνη παρίσταται συνήθως ὡς γυνὴ φέρουσα ζυγὸν καὶ κρατοῦσα ξίφος, σαφῶς δ' ἡ παράστασις αὕτη ὑποδηλοῖ ὅτι τὸ διὰ τοῦ ζυγοῦ κρινόμενον, ὑπὸ τοῦ ξίφους ἐπιβάλλεται. Μὴ λησμονῶμεν δ' ἐπίσης ὅτι παρομοίαν ννοίαν παράστασις ὑπάρχει καὶ ἐν ταῖς τοιχογραφίαις τῶν προπυλαίων τοῦ ἐν Ἀθήναις Τεμένους τῆς ἐπιστήμης ἡμῶν, ἔνθα ἐκονομίζεται ὁ Προκρούτης οδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βίας ἐνώπιον τοῦ Μίνως, ἵνα δικασθῇ.

Εἰς ἐπικύρωσιν πάντων τούτων, ἔρχεται καὶ ἡ Κριτικὴ Φιλοσοφία, ἡ Νεοκαυτιανὴ ἀποκληθεῖσα, ἣν ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ Δικαίου ἐνεκαίνισεν ὁ ἐν Βερολίῳ Καθηγητὴς Ροδόλφος Stammler καὶ οὗτινος τὰ διδάγματα μεταλαμπαδεύει καὶ ἀναπτύσσει παρ' ἡμῶν ὁ σοφὸς Καθηγητὴς καὶ σεβαστὸς μοι Διδάσκαλος κ. Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος ⁽²³⁾ Ἐν τῇ, ἣν ποιεῖται, μακρᾷ καὶ ἐμπεριστατωμένῃ ἀναλύσει τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Stammler καθ' ὃν «Δίκαιον εἶναι ἡ ἀκαταλύτως καὶ αὐταρχικῶς συνδέουσα θέλησις», διασαφηνίζων τὴν ἐννοίαν τοῦ «ἐξαναγκαστοῦ», διδάσκει ὅτι, ἐκ τοῦ συνδέσμου τῶν βουλήσεων τῶν καθ' ἑκαστον ἀτόμων, ὃν δημιουργεῖ τὸ Δίκαιον, «οὐδεὶς καὶ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ διαφύγῃ». ⁽²⁴⁾ Ἐκ τῆς θαυμασίας ταύτης ἀναλύσεως καὶ ἐξετάσεως

τοῦ ζητήματος, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ κατευθύνων τὴν βούλησιν αὐτοῦ, εἰς ὃ σημείον κατευθύνονται καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνθρώπων βουλήσεις, ὁ συνδέων, τοῦτέστι, τὴν βούλησιν αὐτοῦ πρὸς τὰς λοιπὰς, *ὑποχρεοῦται* νὰ πράξῃ οὕτως ὑπὸ τοῦ Δικαίου, ὅπερ *δὲν ἐπιτρέπει* τῷ ατόμῳ νὰ ἀπόσχῃ τῆς γενικῆς βουλήσεως, ῥηγνύον, τρόπον τινά, τὸν σύνδεσμον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ πρὸς τὰς ἄλλας βουλήσεις. Ἰδοὺ ποῦ ἔγκειται ἡ *ὑποχρεωτικότης* καὶ τὸ *ἐξαναγκαστὸν* τοῦ Δικαίου.

Καὶ ταῦτα μὲν, ἐν ὀλιγίστοις, τὰ πορίσματα τῆς νεωτάτης φιλοσοφικῆς ἐρεῦνης περὶ τοῦ «ἀναγκαστοῦ» ὡς ἀπαραιτήτου ἢ μὴ στοιχείου τῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου. Ἀλλά, βεβαίως, ἡ τοιαύτη παρ' ἡμῶν, κατ' ἐπιφανείαν καὶ τῷ ἄκρῳ δακτύλῳ ἐξέστῳις τοσοῦτο σοβαροῦ ζητήματος, δὲν δύναται ν' ἀξιῶσθαι ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸν τίτλον, ὅπως οἱ ποτε ὀριστικῶς τοῦ ζητήματος λύσεως. Ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶλλον ἐμπεριστατωμένη τοῦ ζητήματος ἔρευνα ἡθέλεν, ὡς ἐρρέθη, ἐκτρέφει ἡμᾶς πολὺ μακρὰν τοῦ θέματος. Δι' ὃ προεκρίναμεν, παρακάμπτοντες τὸ ζήτημα τοῦτο, νὰ δεχθῶμεν *κατὰ συνθήκην*, τρόπον τινά, τὸν διχασμὸν τῆς τοῦ Δικαίου ἐννοίας, οὗ, ὡς δὲ, τιθέμενοι ὡς βάσιν τὴν ἐννοίαν καθ' ἣν τοῦτο εἶναι «τὸ σύνολον τῶν ὑποχρεωτικῶν, δηλονότι *ἐξαναγκαστῶν* κανόνων, οἵτινες ρυθμίζουν τὴν συμβίωσιν τῶν μελῶν κοινωνίας τινός», νὰ ἐξετάσωμεν ἂν, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην, τὸ λεγόμενον Διεθνὲς Δίκαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κλάδος τοῦ καθ' ὅλου Δικαίου. Ἦδη, ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο, ἐξετάζοντες τὰ ἄνω ἐκτεθέντα ἐπιχειρήματα τῶν Διεθνολόγων, ἴδωμεν ἂν ταῦτα δύναται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν τῆς λογικῆς καὶ τῆς πείρας βάσανον.

§ 5. Θεωρητικὸς ἔλεγχος καὶ πρακτικὴ ἔρευνα τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν Διεθνολόγων.

Πρὸς συστηματικωτέραν κατάταξιν τῆς ὕλης, ἐξετάζομεν ταῦτα, καθ' ἣν σειρὰν τὰ ἐξεθέσαμεν ἂνωτέρω· καὶ δὴ:

Α') Ἐξετάσωμεν τὰ ἀντιτασσόμενα κατὰ τῆς ἀντιρρήσεως τῆς ἐλλείψεως Διεθνούς Νομοθέτου.

1ον) Εἰς τὸ ἐπιχείρημα ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ὑπαρξὶς ἀνδρὸς ὑπερόχου διανοίας, δυναμένου νὰ νομοθετήσῃ ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν Πολιτειῶν, δὲν ὑπάρχει, νομίζομεν, ἀνάγκη μακρογορίας, ἵνα ἀπαντήσῃ τις.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Δρακόντων καὶ τῶν Σολῶνων, τῶν Ρωμύλων καὶ τῶν Πομπιλίων, εἶναι πολὺ μεμακρυσμένη καὶ διὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἀκρότη τῶν Πολιτειῶν Δίκαιον, ὥστε ν' ἀπαιτήσῃ τις παρόμοιον νομοθέτην καὶ διὰ τὸ ἐξωτερικὸν Δίκαιον· δὲν ἀποτελεῖ ὅθεν δικαιολογίαν τῆς ἀνυπαρξίας Διεθνῶν Νομοθέτου, τὸ ἀδύνατον τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς τοιούτου ἀνδρός. Οἱ ἀντιγινωμονοῦντες κάλλιστα ἀντιλαμβάνονται ὅτι, Νομοθέτην λέγοντες, ἐννοοῦμεν «Νομοθετικὸν Ὅργανον» καὶ οὐχὶ ἕνα ἄνδρα· ὅψιμόν τινα Δράκοντα.

2ον) Ἐλθωμεν ὅθεν εἰς τὸ ἐπιχείρημα ὅτι, ὡς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ Δικαίῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ Διεθνεί, ὑπέρτατος νομοθέτης εἶναι ἡ «κοινὴ συναίνεσις». Ἄν ὁ ὅρος «κοινὴ συναίνεσις», ληφθῇ κατὰ κυριολεξίαν, βεβαίως ἡ ἄνω ἀρχὴ δὲν ἰσχύει οὐδ' ἐν τῷ ἐσωτερικῷ Δικαίῳ. Αὐτόδηλον εἶναι, ὅτι τυγχάνει ψυχολογικῶς καὶ φυσικῶς ἀδύνατον νὰ συμπέσωσιν *ἀκριβῶς*, αἱ βουλήσεις πάντων τῶν ἀποτελούντων μίαν κοινωνίαν ἀνθρώπων. Ὁ ὅρος ὅθεν «κοινὴ συναίνεσις» λαμβάνεται, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δικαίῳ *συμβατικῶς*, πράγματι δὲ σημαίνει τὴν «τῶν πλειόνων *συναίνεσιν*». Ἀληθῶς δέ, αὕτη ἡ «τῶν πλειόνων συναίνεσις» ἀποτελεῖ διὰ τὸ ἐσωτερικὸν Δίκαιον τὸν ὑπέρτατον νομοθέτην, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι οἱ «ἐλάσσονες» ὑποχρεοῦνται ἐκόντες-ἄκοντες νὰ σεβασθῶσι τὰ ὑπὸ τῶν «πλειόνων» θεσπιζόμενα· οὐδεὶς φέρ' εἰπεῖν, ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου, δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀπόδοσιν ληφθέντος δανείου, ἰσχυριζόμενος ὅτι «δὲν *συναίνετ*» εἰς τὴν ὑπὸ τῶν πλειόνων ἀναγνωρισμένην ἀρχὴν τοῦ ἀποδίδειν τὸ δάνειον.

Ἀλλὰ δύναται νὰ λεχθῶσι τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῆς διεθνούς Κοινωνίας; Αὐτοὶ οὗτοι οἱ Διεθνολόγοι διδάσκουσιν ὅτι οὐδεμία Πολιτεία δεσμεύεται διεθνῶς *ἀνευ* τῆς συναίνεσός της. Τίνα λοιπὸν ἀξίαν θὰ εἶχε εἰς διεθνῆς κανὼν, λ. χ. ὁ κανὼν τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνοχυρώτων πόλεων, κἂν ἔτι πᾶσαι αἱ Πολιτεῖαι *πλὴν μιᾶς* ἀνεγνώρισον τοῦτον, ἐφ' ὅσον αὕτη μὲν, μὴ ἀποδεχθεῖσα τοῦτον, θὰ ἠδύνατο κατ' ἀρέσκειαν νὰ κατακλύσῃ διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἀνοχυρώτον τινα πόλιν, αἱ δὲ λοιπαὶ Πολιτεῖαι, συμφώνως τῇ ἄνω ἀρχῇ, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλωσι τὸν κανὼνα τοῦτον καὶ εἰς τὴν μειοψηφοῦσαν ταύτην Πολιτείαν; Ὡστε ἡ θεωρία τῆς «κοινῆς συναίνεσεως», *κυριολεκτικῶς* λαμβανομένης, κλονιζομένη καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐσωτερικῷ δικαίῳ, τελείως καταπίπτει ἐν τῷ Διεθνεί.

3) Ἀκολουθῶς προβάλλεται τὸ ἐπιχείρημα

ὅτι, ἡ ἐν τῷ Διεθνεί Δικαίῳ ἔλλειψις Νομοθέτου, διατυπώσας εἰς γραπτὸς νόμους τοὺς διεθνῆς νομικοὺς κανόνας, δὲν τεκμηριοῖ τὴν ἀνυπαρξίαν τοῦ Δ. Δικαίου, ἀφοῦ καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δικαίῳ, ἀρχῇθεν δὲν ὑπάρχον γραπτοὶ νόμοι ἀλλὰ μόνον ἔθιμα, ἔτι δὲ καὶ σήμερον πολλὰ σχέσεις ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δικαίῳ, δι' ἐθίμου ρυθμίζονται. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, διπλῆν ἔχον τὴν βάσιν, διττῶς ἀσταθεῖ· πρῶτον διότι παρορᾷ τὴν ἱστορίαν καὶ δεύτερον διότι δὲν ἀκριβολογεῖ ἐπὶ τῆς τοπικῆς ἰσχύος τοῦ ἐθίμου ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δικαίῳ. Ἀληθῶς, ἂν ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὸ Δίκαιον, οὗτινος τὴν ἱστορίαν κάλλιον παντὸς ἄλλου γνωρίζομεν σήμερον, τοῦτέστιν εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον, θὰ πεισθῶμεν ὅτι ἀκριβῶς ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, λόγῳ τῆς ρευστότητος αὐτοῦ, δημιουργοῦσα γενικὴν σύγχισιν καὶ ἐξισουμένη πρὸς τὴν ἐντελῆ ἀνυπαρξίαν Δικαίου, ὡδήγησεν εἰς τὴν ἐγγραφὴν τοῦ Δικαίου διατύπωσιν. Ταῦτα πάντα, μετὰ πολλῆς ἀπλότητος, ἀλλὰ καὶ περισσής χάριτος ἀφηγεῖται ὁ Πομπώνιος, ἐν τῷ Ἐγχειριδίῳ αὐτοῦ, οὗτινος μέρος ἀπεθησαυρίσθη ἐν τῷ Πανδέκτη [lex 2. D (1.2)], ἐξηγῶν τοὺς λόγους δι' οὓς ἐξελέγησαν οἱ Decemviri, οἵτινες συνέταξαν τὸν Δωδεκάδελτον. Ἀφ' ἑτέρου δέ, λέγομεν, ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ἀκριβολογεῖ ἐπὶ τῆς τοπικῆς ἰσχύος τοῦ ἐθίμου ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δικαίῳ, καθ' ὅσον δὲν ἀναφέρει ὅτι ἡ τῶν ἐθίμων ἰσχύς ἐπὶ τοῦ γραπτοῦ νόμου καὶ ἐπ' αὐτοῦ μόνον βασίζεται, ὡς τοῦλάχιστον παρ' ἡμῶν συμβαίνει, συνεπεῖα τοῦ Εἰσαγωγικοῦ Διατάγματος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835.

4ον) Περαιτέρω, τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἐν τῇ Διεθνεί τῶν Πολιτειῶν κοινωνία, ἐμφανίζεται *αὐτομάτως* ἡ ἰδέα τοῦ Δικαίου, ἐπιβάλλοντος ἀμοιβαίως περιορισμούς καὶ ὑποχωρήσεις, πρὸς ἀρμονικὴν συμβίωσιν, ὡς συμβαίνει καὶ ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων κοινωνίᾳ εἶναι τοσοῦτω ἀόριστον, ὥστε ἡ συστηματικὴ ἀπόκρουσις αὐτοῦ μήκιστον θ' ἀπῆται χρόνον. Ἀρκούμεθα ὅθεν νὰ ἀπαντήσωμεν διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ ἀπλοῦ συλλογισμοῦ: ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Διεθνολόγων διδάσκεται ὅτι «ἵνα φαντασθῇ τις τὴν ὑπαρξίν Δικαίου διέποντος τὰς μεταξὺ τῶν Ἐπικρατειῶν δημοσίας διεθνῆς σχέσεις, ἀναγκαῖα πρῶτα τυγχάνει ἡ ὑπαρξὶς Πολιτειῶν πλειόνων τῆς μιᾶς, αἵτινες *δεόν* νὰ ἔχωσι τὴν ἀντίληψιν ὅτι *ὕφλισται* τις *ισότης* μεταξὺ αὐτῶν» ⁽²⁵⁾ Ἐρωτῶμεν, κατόπιν τούτου: ἡμ-

(25) Σέφερ. ἐνθ' ἂνωτ. σελ. 50.

18) Ahrens Πραγματεία Φυσικοῦ Δικαίου § 7.

19) Ἀρχαὶ φιλοσοφ. ἐπιστήμης τοῦ Δικαίου § 55.

20) Γεν. Διδασκ. τοῦ Δικαίου τῶν Πανθ. § 10 i. f.

21) Φιλοσοφ. τοῦ Δικαίου σελ. 15.

22) Πρβλ. ἐν Τ. Ἡλιοπούλου Ποιν. Δικαίου σελ. 107 σημ. 1.

23) Γεν. Ἀρχαὶ Ἑλλην. Ἀστ. Δικαίου § 2.

24) Κ. Τριανταφυλλόπουλος αὐτόθι § 4 σελ. 29.

πορεί τις να φαντασθῇ, ὅτι εἶνε ποτὲ δυνατόν να χωρήσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν ἑνὸς ὑπηκόου τοῦ Βασιλέως τῆς Βρετανίας καὶ Αὐτοκράτορος τῶν Ἰνδιῶν, ὅτι ἡ κραταιὰ αὐτοῦ πατρίς εἶνε ἴση πρὸς τὴν πατρίδα ἑνὸς ὑπηκόου τοῦ Πρίγκηπος Λουδοβίκου τοῦ Μονακοῦ, τοῦ μικροσκοπικοῦ τούτου Πρίγκηπου ἢ πρὸς τὴν πατρίδα ἑνὸς πολίτου τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἀιδορίας ἢ τοῦ Ἀγίου Μαρίνου; Ἡ πρακτικὴ πείρα, πᾶν ἄλλο ἢ πρὸς καταφατικὴν ἀπάντησιν μᾶς ὁδηγεῖ. Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὴν αὐτιόματον μεταξὺ τῶν Πολιτειῶν ἐμφάνισιν τοῦ Δικαίου, ἐπιβάλλοντος ἀμοιβαίους περιορισμούς, ὅταν ὡς βάσιν θέσωμεν ὅτι τοιαύτη ἀντίληψις περὶ ἰσότητος, ἔστω καὶ σχετικῆς ἂν ὄχι καὶ ἀπολύτου, μεταξὺ τῶν Πολιτειῶν, εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ υπάρξῃ παρὰ τοῖς λαοῖς αὐτῶν καί, συνακολούθως, παρὰ τοῖς Κυβερνήταις αὐτῶν;

Συναφῆς, πρὸς τὸ ἄνω ἐξετασθὲν ἐπιχειρήματα εἶνε καὶ ὁ παρὰ τοῦ διασέμου νομικοῦ καὶ πολιτικοῦ Mancini διατυπωθεὶς ἀφορισμός, καθ'ὃν τὸ Δίκαιον, μὴ ὂν προῖδον τῆς ἀπολύτου ἀνθρωπίνης βουλήσεως, εἶνε ἀτίττορα «δύγατος ἡθικοῦ προερχομένου ἐξ ἐπιπέδου ἀνωτέρου ἐκείνου εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι ζῶσι καὶ βούλονται». Προδήλως, διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ τούτου ὑποστηρίζεται ἡ θεωρία τῆς τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου Σχολῆς, καθ' ἣν παρὰ τὸ θετικὸν Δίκαιον, ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἱψηλότερον τούτου, ἀμετάβλητον, ἐπὶ τῆς φύσεως ἢ τῆς θείας προνοίας ἐρειδόμενον ἢ ἐκ τῆς λογικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως ἐκπορευόμενον. Ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὁμῶς τούτου ἐμμονή, ματαία τυγχάνει, διότι εἶνε γνωστὸν ποῖαν τυχὴν ἔσχον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἡμῶν, τὰ δόγματα τῆς Σχολῆς τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου, ἀφ' ἧς ὁ μέγας τῆς Ἱστορικῆς Σχολῆς ἰδρυτὴς Φρειδερίκος Κάρολος von Savigny, ἤρξατο τοῦ κατ' αὐτῶν πολέμου.

«Ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου, λέγει ὁ Gierke, ἐν ἔργῳ αὐτοῦ δημοσιευθέντι πρὸ τ.εσσακοκταετίας ἤδη, ἀνήκει κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ παρελθόν. Ὅ,τι ἐξ αὐτοῦ ἐπέζησεν εἰς τοὺς ἑφισμούς τῆς Ἱστορικῆς Σχολῆς, εἶναι μία ἀπλὴ σκιά τῆς ἄλλοτε υπερχάνου ἰσχύος του», (26) κατὰ δὲ τὴν ὑπέροχον τοῦ Jhering ῥῆσιν, «ἐν παγκόσμιον δίκαιον, διὰ πάντας τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς

καιρούς, εἶναι ἡ αἰώνιος ἀναζητούμενη φιλοσοφικὴ λίθος, εἰς ἀναζητήσιν τῆς ὁποίας ἀσχολοῦνται οὐχὶ οἱ σοφοὶ ἀλλ' οἱ μωροί!» (27) «Τὸ Δίκαιον, λέγει ὁ σεβαστὸς μοι Διδάσκαλος Τιμολέων Ἡλιοπούλος, δὲν δημιουργεῖται διὰ τῆς φιλοσοφικῆς καὶ ἐξ ὑποκειμένου σκέψεως, τῆς αἰωρουμένης ὑπερθεν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἀλλὰ δημιουργεῖται ἐκ τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης ἣν προώρῃσται νὰ ἐξυπηρετήσῃ. (28) Οὕτω, καταπεπτωκυίας τῆς βάσεως εἰς ἣν, ὁ μνησθεὶς τοῦ Mancini, ἀφορισμὸς ἐρείδεται, μετέωρος καὶ οὗτος καὶ καὶ ἀνυπόστατος ἐλέγχεται.

5) Ἐξετάσωμεν νῦν καὶ τὰ δύο τελευταῖα, ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ τῶν ἰδεῶν, ἐπιχειρήματα. Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι, πᾶσα Κυβέρνησις Κράτος πεπολιτισμένου, προβαίνουσα εἰς τινα διεθνῇ ἐνέργειαν, ἔστω καὶ ἄδικον, προσπαθεῖ διὰ παντὸς μέσου, στρεβλοῦσα ἢ μὴ τὰ πραγματικὰ γεγονότα, νὰ παρουσιάσῃ ἑαυτὴν ὡς ἐν τῷ δικαίῳ εὐρισκομένην καὶ διακηρύσσει τοῦτο πρὸς τὴν ἐφήλιον καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτῆς ὑπηκόους. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου, στηρίζεται ἡ ὑπαρξὶς τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου! Ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, μία, θεωρητικῶς ἴσως ἀνάρμοστος, ἀλλὰ πρακτικῶς, mutatis mutandis, λίαν χαρακτηριστικὴ παρατήρησις: ὁ τὸν ἀνύποπτον ὁδοιπόρον λησιτεῶν ἀρχιληγῆ, πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι ἐν τῷ δικαίῳ εὐρίσκεται λαμβάνων ἰδίᾳ χροῖ, ὅ,τι ἢ, κατὰ τὴν ἀντίληψίν του, ἄδικος κοινωνία, ἀρνείται νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ, τὸ «δικαίον» του δὲ τοῦτο διακηρύσσει καθημερινῶς πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ἐταίρους καὶ ὁπαδούς. Ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως ὅθεν ταύτης, θὰ ἡδυνάμεθα, χάρις νὰ προκαλέσωμεν ἱερωνικά μειδιάματα, νὰ στηρίξωμεν τὴν ὑπαρξὶν ληστρικοῦ τινος δικαίου! Τὸ δὲ δεύτερον καὶ ἔσχατον, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐπιχείρημα εἶναι τὸ τοῦ Γαλάτου Διεθνολόγου Λουδοβίκου Renault, σπνάγοντος τὴν τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου ὑπαρξὶν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι «μᾶλλον ἐρεθιζόμεθα λόγῳ πράξεως ἄδικου, ἢν δὲν διστάζομεν ν' ἀποκαλέσωμεν ἔγκλημα, παρὰ συνεπιεία φυσικοῦ πολεμικοῦ γεγονότος, μὲ πολὺ βαρυτέρας συνεπιείας» καὶ ἐκ τοῦ ὅτι «ἡ σύντονος θανατικὴ ἐκτέλεσις ἀκινδύνου τινὸς ἰδιώτου ὑπὸ τινος τῶν ἐμπολεμων, συγκινεῖ ἡμᾶς περισσότερον ἢ ὁ θάνατος ἑκατοντάδων στρατιωτῶν ἐν τακτικῇ μάχῃ». Ἡ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ-

το συνιστῶσα ψυχολογικὴ παρατήρησις εἶναι, ἀναμφερῶς, εἰφνεστάτη καὶ ἀνταξία τοῦ γαλατικοῦ πνεύματος, χωρὶς μ' ὅλα ταῦτα νὰ καθιστᾷ πειστικὸν τὸ ἐπ' αὐτῆς ἐρειδόμενον ἐπιχείρημα τοῦ Renault. Διότι, ἵνα ὁμοίως διὰ ψυχολογικῆς παρατηρήσεως ἀπαντήσωμεν, ἐν τῷ παραδείγματι τοῦ Renault, τὸ ἐρεθίζον ἡμᾶς εἶναι ἡ ἀνανδρία καὶ ἡ βαρβαρότης τοῦ τὸν ἀκίνδυνον πολίτην φονεύσαντος στρατιωτικοῦ, οὐχὶ δὲ ἡ σκέψις ὅτι οὗτος ἐνήργησε... παρὰ τοὺς κανόνας τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου.

Τὸ δὲ ζήτημα τοῦ νομίμου καὶ δικαίου τοῦ φονεύειν ἐν πολέμῳ τὸν πολέμιον στρατιώτην, ὅπερ πολλὰπλῶς ἐρευνᾶται ὑπὸ τῶν Θεολόγων, τῶν Φιλοσόφων καὶ τῶν Νομικῶν, τοῦτο ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς παρούσης διαλέξεως, δυνάμενον ν' ἀποτελέσῃ κατ' ἑαυτὸ τὸ θέμα ἐκτεταμένης μελέτης.

Καὶ ταῦτα μὲν, ὅσον ἀφορᾷ τὰ κατὰ τῆς πρώτης ἀντιρρήσεως ἐπιχειρήματα τῶν Διεθνολόγων.

Β') Προβῶμεν ἤδη, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ἀντιτασσομένων εἰς τὴν δευτέραν κατὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δ. Δικαίου ἀντίρρῃσιν, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν ἔλλειψιν Διεθνoῦς Δικαστοῦ.

1ον) Κατὰ τὸ πρῶτον τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων, «ὁ δικαστὴς δὲν δημιουργεῖ δίκαιον, ἀλλ' ἐφαρμόζει αὐτό». ὠρισμένως, ὁ διατυπώσας τοῦτο συγγραφεὺς δύναται νὰ ἀξιώσῃ ὅτι «γλαῦκα ἐκόμισεν εἰς Ἀθήνας!» Διότι ἀληθῶς, ἢ ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ κρατοῦσα γνώμη, πλὴν σπανίων καὶ μεμονωμένων ἀντιρρήσεων, εἶναι ὅτι ἡ νομολογία δὲν ἀποτελεῖ σήμερον πηγὴν δικαίου καὶ ὅτι τὰ δικαστήρια ἐρμηνεύουσι καὶ ἐφαρμόζουσι τοὺς νόμους, ἀλλὰ δὲν νομοθετοῦσι. Ὡστε τὸ ἀναφερόμεν ἐπιχείρημα, οὐδὲν τὸ κοινὸν προσθέτον, οὐδένα περιέχει ἐσωτερικὸν συλλογισμόν ὑποστηρίζοντα τὴν ὑπαρξὶν τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου.

2ον) Τοῦναντίον, ἀξίαν λόγου βάσιν ἔχουσι τὰ, ἐν συνεχείᾳ, μνησθέντα ἐπιχειρήματα, ὅτι ἡ δικαστικὴ ὁργάνωσις δὲν εἶναι οἰσιώδης προϋπόθεσις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δικαίου, ὅτι διὰ τὴν ὑπαρξὶν τοῦ Δικαίου δὲν εἶναι ἀναγκαῖα προϋπόθεσις ἡ δυνατότης τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ καὶ ὅτι τὸ βασίζειν τὴν ὑπαρξὶν ἀγράφου ἢ γραπτοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ τῆς ἀνυπαρξείας τῆς ἀπονυμῆς τῆς δικαιοσύνης εἶναι σχῆμα πρωτότερον, διότι τὸ δίκαιον ἐγεννήθη καὶ ὑφίσταται ἀνεξαρτήτως τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ. Προδήλον ὅτι τὰ τρία ταῦτα ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς αὐτῆς

βασικῆς ἰδέας ὁρμῶνται, ὅτι δηλ. εἶναι δυνατόν νὰ υπάρξῃ Δίκαιον καὶ ἄνευ Δικαστοῦ, ὅστις ἐν δεδομένη περιπτώσει θὰ ἐφαρμόσῃ τοῦ.ο. Ἀνωτέρω ἐλέχθησαν τοσαῦταπερὶ τῆς πραγματικῆς κυρώσεως ὡς ἀπαραιτήτου προϋποθέσεως παντὸς κανόνος Δικαίου, ὥστε ἡ ἐπανάληψις τούτων ἡθέλεν εἶσθαι ματαία τις καὶ ἀνοήσιος παλλιλογία. Ἀναχωροῦντες ὅθεν ἐκ τοῦ βασικοῦ συλλογισμοῦ ὅτι πᾶς κανὼν Δικαίου δέον νὰ ἔχῃ τὴν κύρωσιν αὐτοῦ ἢ, ὅπερ ταῦτό, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τοῦ Δικαίου ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ, ἐρωτῶμεν: πῶς θὰ καταστῇ ἐφικτὴ ἡ ἐκδήλωσις αὐτῆ, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τὸ ὄργανον ὅπερ ἐν δεδομένη περιπτώσει θὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τοὺς ὁρισμούς τοῦ Δικαίου, ὅταν τοῦτέστι δὲν ὑπάρχῃ Δικαστής; Ρίπτοντες ἐν ταχὺ βλέμμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀκραδάντως πειθόμεθα περὶ τῆς σφαλερότητος τῶν ἄνω ἀναφερομένων τριῶν ἐπιχειρημάτων. Αἱ μυθικαὶ παραδόσεις, ἡ παγκόσμιος Ἱστορία διδάσκουσι ἡμῖν, ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγεννήθη τὸ Δίκαιον, ἐγεννήθη καὶ ὁ Δικαστής. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην, θαυμασίως διδάσκει ὁ Πομπώνιος, ἐν τῷ Πανδέκτῃ ἀποθησαυρισθέντι τεμαχίῳ τοῦ Ἐγχειριδίου αὐτοῦ: «Post originem juris et processum cognitum, λέγει ὁ Πομπώνιος, consequens est, ut de magistratuum nominibus et origine cognoscamus, quia, ut exposimus, per eos, qui juri dicundo praesunt, effectus rei accipitur? quantum est enim jus in civitate esse, nisi sint, qui juraregere possint?». Εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς τοῦ Πομπωνίου, περιέχεται διδασκαλία ἀπείρου ἐπιστημονικῆς βαρύτητας καὶ ἱστορικῆς ἀκριβείας. Πράγματι Δίκαιον καὶ Δικαιοσύνην ἄνευ Δικαστοῦ, εἶναι ἔννοια ἀσύλληπτοι. Οἱ Δικασταί, ἀπὸ τῶν μυθικῶν τοῦ Ἄδου κριτῶν, Μίνως, Ραδαμάνθυς καὶ Αἰακός, μέχρι τῶν σημερινῶν τῆς Θέμιδος λειτουργῶν, εἶναι ἡ εὐεργετικὴ σκιά ἣν ρίπτει τὸ Δίκαιον ἐπὶ τῆς Οἰκουμένης, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν ζῇ ἡ Ἀνθρωπότης καὶ δι' ἧς ὑποδηλοῦται ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ. Ἄν ἡ σκιά αὕτη λείψῃ, σημεῖον ὅτι Δίκαιον δὲν ὑπάρχει, ἀπὸ τοῦ μὴ ὑπάρχον δὲν δύναται νὰ ἔχῃ σκιά.

3ον) Περαιτέρω, ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν Διεθνολόγων, λέγεται ὅτι καὶ ἐν τῷ δικαίῳ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐννόμων σχέσεων πραγματοποιεῖται ἄνευ ἐπεμβάσεως τῶν δικαστηρίων. Ὁμολογητέον ὅτι ἐν τῇ φράσει ταύτῃ, περιεχούση μίαν ἀπλὴν καὶ ἀμφιβόλου ὀρθότητος στα-

26) Τ. Ἡλιοπούλου Ἑλλ. Ποιν. Δίκαιον τ. Ι σελ. 5 σημ. 2.

27) Τ. Ἡλιόπ. αὐτόθι σημ. 1.

28) Αὐτόθι σελ. 5-6.

τιστικήν παρατήρησιν, δυσχερὲς εἶναι νὰ διίδη τις ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δ. Δικαίου. Ἰσως ὁμως ἡ φράσις αὕτη ν' ἀποτελῇ προεισαγωγὴν, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τὸ ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐπιχείρημα, ὅτι ὡς ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν σχέσεσι, τὸ ἐνδεχόμενον τῶν ἀναγκαστικῶν μέσων συντελεῖ εἰς τὸν σεβασμὸν τῶν ἀλλοτρίων δικαιωμάτων καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων, οὕτω καὶ ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν Ἐπικρατειῶν σχέσεσι, ἡ περίπτωσις τῶν ἀντιποίνων καὶ ὁ δυνατὸς κίνδυνος ἐνὸς πολέμου, ἐπιβάλλουσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διεθνῶν ὑποχρεώσεων. Τὸ σοφιστικὸν τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου, εἶναι κατάφωρον. Διότι εἰς μὲν τὰς μεταξὺ ἰδιωτῶν σχέσεις, δηλ. τὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου, ὁ φόβος τῶν ἐκτελεστικῶν μέσων ὑπάρχει *παρὰ πᾶσιν*, ἐπειδὴ ὑπάρχει τὸ Κράτος, ἡ Δημόσιος δύναμις τουτέστιν, ἣτις θὰ ἐφαρμόσῃ τὰ ἀναγκαστικά μέσα, *κατὰ παντός* ἀρνούμενου νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου, *οἷοσδήποτε* καὶ ἂν ᾖ αὐτός. Ἐνῶ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν Ἐπικρατειῶν σχέσεις, ἀκαιβῶς ὁ φόβος οὕτως *παντάπασι* σχεδὸν ἐλλείπει, ἰδίως ὅταν πρόκειται ἕξις μεταξὺ δύο Ἐπικρατειῶν ἀνίσου δυνάμεως. Οὕτω, λ. χ. τί ἔχει νὰ φοβηθῇ ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία μὴ ἐκπληροῦσα ὑποχρέωσιν αὐτῆς πρὸς τὴν Πριγκιπάτου τοῦ Λουξεμβούργου;

4ον) Καθ' ὅσον ἀφορᾷ, κατωτέρω, εἰς τὸ ἐπιχείρημα ὅτι πολλάκις κανόνες Διεθνούς Δικαίου ἐφαρμόζονται ὑπὸ ἐπιχωρίων δικαστηρίων ἐπὶ πολιτικῶν καὶ ποινικῶν δικῶν καὶ συνεπῶς ὅτι οἱ κανόνες οὗτοι δὲν εἶνε παντελῶς ἐξηρημένοι δικαστικῆς ἐξετάσεως, οὐδεμία ἀντίρρησης δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μὲ τὴν διαφορὰν ὁμως ὅτι ἐκεῖ πρόκειται, κατὰ κανόνα, περὶ ὁρισμῶν τοῦ Ἰδιωτικοῦ Διεθνούς Δικαίου, οὗτινος ἡ ὑπαρξίς ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἐκθέσει, εἶναι ἀναμφισβήτητος.

5ον) Ἐλθωμεν τέλος εἰς τὰ δύο τελευταῖα ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῆς δευτέρας ἀμφισβήτησεως κατὰ τοῦ Δ. Δικαίου. Κατὰ τὸ πρῶτον τούτων καὶ τῶν ἐσωτερικοῦ δικαίου κανόνων ἡ ἐφαρμογή, παρ' ὅλην τὴν πολυτέλειαν τῆς δικαστικῆς λειτουργίας, καταλή-

γει συχνάκις εἰς ἀποτελέσματα ἀντίθετα τῶν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης ἐπιβαλλομένων «λόγῳ τῆς ἀνισότητος τῶν ἐνδιαφερομένων». Ἵνα ἀπαντήσωμεν εἰς τοῦτο ἄς καταφύγωμεν εἰς τὴν Ἱστορίαν. Αὕτη δίδει ἡμῖν τὸ παράδειγμα ἐνὸς Θεοφίτου, καταλύοντος τὸν οἶκον ἐξέχοντος αἰλικιοῦ καὶ στενοῦ συγγενοῦς του, διότι οὗτος προσέβαλε τὰ δικαιώματα πτωχῆς τινος καὶ ἀσήμου γυναικὸς ἐνὸς Θεοφίτου πυρπολοῦντος πλοῖον ἰδιόκτητον τῆς Αὐγούστας διότι αὕτη προσβάλλουσα τὴν Βασιλικὴν μεγαλειότητα, κατεστρατήγει συγχρόνως τοὺς φορολογικοὺς τοῦ Κράτους νόμους. Ἀντιθέτως ὁμως οὐδὲν ἡ παγκόσμιος Ἱστορία παρέχει ἡμῖν παράδειγμα Κράτους ἰσχυροῦ, ὑποχρεωθέντος ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ ὅπερ παρεβίασε δίκαιον Κράτους ἀνισχύρου. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Δ. Δικαίου ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ κανόνες αὐτοῦ δὲν τυγχάνουσι πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, ὅπως δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν καὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου «διότι κατὰ τὸν Renault καὶ τὰ μᾶλλον σαφῶς καὶ σοφρῶνως συντεταγμένα Συντάγματα, δύνανται ν' ἀνατραπῶσι διὰ πραξικοπήματος ἢ ἐπαναστάσεως». Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν, φαίνεται ἄσχετον πρὸς τὸ στασιαζόμενον ζήτημα. Πράγματι, ὁ προχειρότερος συλλογισμός, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἐνδεχόμενον τῆς, διὰ πραξικοπήματος ἢ ἐπαναστάσεως, ἀνατροπῆς ἐνὸς Συντάγματος, οὐδεμίαν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸ ζήτημα κατὰ πόσον τὸ Συντάγμ. Δίκαιον ἔχει ἢ οὐ πραγματικὰς κυρώσεις, διὰ μείζονα δὲ λόγον, οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δ. Δικαίου. Ὄντως, κατὰ παγίαν γνώμην τῶν συνταγματολόγων, πραξικόπημα ἢ ἐπανάστασις ἐν ἐπιτυχίᾳ δημιουργοῦσι Δίκαιον, ἐνῶ ἐν ἀπότυχίᾳ ἀποτελοῦσι κολασίμους πράξεις συνεπαγομένας τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Ἀλλὰ ποῖα παράβασις Δ. Δικαίου συνεπῆγάγε ποτε κατὰ τοῦ παραβάτου ἔστω καὶ πολὺ ἐλαφροτέρα ποινήν; Τόσαυτά δη περὶ τῶν εἰς τὴν δευτέραν ἀντίρρησην ἀντιτασσομένων ἐπιχειρημάτων τῶν Διεθνολόγων.

(Εἰς τὸ προσεχές ἢ συνέχεια)

ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΑΙ ΓΝΩΜΑΙ ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΕΪΤ

Εἰς τὸ ὑπὸ τῆς ἡμερησίας ἐφημερίδος «Ἑλληνική» τεθὲν ἐρώτημα περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ δημοψηφίσματος ἐπὶ τοῦ συγκλονίζοντος εἰσέτι τὴν Ἑλλάδα Πολιτικοῦ ζητήματος, ἀπήντησαν πολλοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς χώρας, οἱ κ. κ. Στ. Σκουλούδης, Π. Τσαλδάρης, Χ. Βοζίκη, Δ. Μάξιμος, Κ. Δεμερτζής καὶ ἄλλοι. Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας διαμένων κ. Γεώργιος Στρέϊτ. ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Πρὸς τὴν ἀξιότιμον Διεύθυνσιν
τῆς ἐφημερίδος ἢ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ»

«Ἐπανελθὼν εἰς Ζυρίχην εὗρισκω τὸ δέμερον τηλεγράφημα, ἐν ᾧ μ' ἐρωτᾶτε ἂν «τρυνῶ» εἰς τὸ δημοψήφισμα τοῦ 1924 ἔλυσεν ὀριστικῶς τὸ πολιτειακὸν ζήτημα καὶ ὑπὸ τίνας ὅρους, νέον δημοψήφισμα δύναται νὰ καταστῇ ὀριστικόν».

Εἰκάζω ὅτι ἡ ἐρώτησις ἡμῶν προεκλήθη

ἐκ τῆς τελευταίας ἐνδοβενιζελικῆς συζήτησεως, καθ' ἣν ἀπεκρούσθη ἡ γνώμη ὅτι «τῆς Ἑλλάδος ἀπαξ ἀπὸ τοῦ 1844 πολιτευομένης δημοκρατικῶς, δὲν παύει μέγαν ρόλον ἂν ἡ δημοκρατία αὕτη εἶνε ἀδασίλευτος ἢ ὄχι» — καὶ ὑπεστηρίχθη τοῦτο μὲν «ὅτι τὸ ζήτημα ἐτέθη τῷ 1924 μεταξὺ δημοκρατίας καὶ μοναρχισμοῦ», τοῦτο δ' ὅτι «ἡ ἐπαναφορά τοῦ Βασιλέως Γεωργίου θὰ εὑρίσκειν ἀντιμετώπους τὰς χιλιάδας τῶν ἀξιωματικῶν, εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτοῦ».

Ἀλλ' ἀκριβῶς ἡ συζήτησις αὕτη δίδει ἀπαξ ἔτι τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ὑπ' ὁμῶν τεθέν μοι ἐρώτημα. Τὸ δῆθεν δημοψήφισμα τοῦ 1924, διότι περὶ τοιούτου πρόκειται, οὐχὶ δὲ περὶ ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῇ λύσαν τὸ πολιτικὸν ἡμῶν ζήτημα, οὐδ' ἐθεωρήθη ὑπὸ τινος ὅτι ἐβλήθη τέρμα εἰς τὴν ἐκκρεμότητα. Αὐτοὶ εἰ ἐνεργότερον μετασχόντες γνωρίζουσι λεπτομερέστερον διὰ τίνα λόγον τὸ τότε ἀποτέλεσμα δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψίν· ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶνε πεπεισμένος περὶ τούτου.

Ἐκεῖνο δ' ὅμως ὅπερ ἴσως δὲν εἶνε ἐπίσης γνωστόν, εἶνε τοῦτο, πόσον ἐβλάψε τὴν ἡμετέραν Πατρίδα ἡ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δημοσυρρηθείᾳ καὶ κρατοῦσα ἐντύπωσις — καὶ δὴ καὶ ἐκ μόνων τῶν ἀφηγήσεων ἀπλῶν περιγητῶν τυχαίως κατὰ τὸ δημοψήφισμα εὐρεθέντων ἐν Ἑλλάδι — ὅτι περὶ πικρὸς ἄλλου ἐπρόκειτο ἢ περὶ δηλώσεως τῆς θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τῆς δημοκρατίας χάσις εἶνε ἡ λαϊκὴ θέλησις, ἐλευθερία, γνησία καὶ εἰλικρινής. Οὐδὲν δὲ μᾶλλον ὀλέθριον διὰ τὴν πολιτείαν τῆς νοθείας τῆς θελήσεως ταύτης, ἥτις στέρει τὸν πολίτην τοῦ πρὸς τὸ κράτος σεβασμοῦ

ἀλλὰ καὶ τοῦ συναισθήματος τῶν πρὸς αὐτὸ ὑποχρεώσεων του.

Διὸ καὶ δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι μέρος τοῦ στρατοῦ, τοῦ κατ' ἐξοχὴν φρουροῦ τῆς τιμῆς τοῦ κράτους, θ' ἀνταχθῇ ἐκ λόγων προσωπικῶν μάλιστα, εἰς τὴν πραγματικὴν λαϊκὴν ἀπόφασιν. Κἂν τις τῶν ἀξιωματικῶν ἐν σιγμαῖς πονηραῖς ἄλλως ἐκρίνεν, εἰς αὐτὸν ἀπόκειται σήμερον, ἀποκαθισταμένης τῆς γαλήνης, νὰ δεῖξῃ διὰ τῆς εἰς τὰ στρατιωτικὰ αὐτοῦ ἔργα προσηλώσεως ὅτι μεγίστη νίκη εἶνε ἡ πρὸς τὸ καθήκον ὑποταγή.

Ταῦτα δίδουσιν ἅμα τὴν ἀπάντησιν καὶ εἰς τὸ δεύτερον ὁμῶν ἐρώτημα. Αἱ δ' ἐγγυήσεις, δι' ὧν δέον νὰ περιβληθῇ πᾶν δημοψήφισμα, μάλιστα περὶ τοιούτου οὐσιώδους ζητήματος, δὲν τίθενται μόνον χάριν τῆς ἐξακριβώσεως τῆς γνησίας βουλήσεως τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ νομίμου ἀποτελέσματος ἅμα καὶ πρὸς περιφρούρησιν αὐτῆς τῆς ὑπολήψεως τοῦ Κράτους, ἥτις περισσότερον θίγεται ἐκ τῆς διαιωνίσεως τοῦ ἀποτελέσματος νόθου δημοψηφίσματος ἢ διὰ τῆς ἐντυπώσεως, ἣν θὰ ἔδιδεν ἡ μετὰ βραχείαν ἀλλὰ τόσον σκληρὰν πείραν, εἰλικρινὴς ἐπ' ἀνόδοις εἰς τὸ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπ' ἀγαθῷ δοκιμασθέν πολιτεύμα. Ἄλλως καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἂν ἐνδείκνυται ἡ ἐπ' ἀνόδοις αὕτη νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν κρίσιν, κυρίαρχος εἶναι ἡ λαϊκὴ θέλησις, ὀρίζουσι δὲ τὰ συντάγματα τὰ τῆς ἐξακριβώσεως αὐτῆς.

Τὰς ἀληθείας ταύτας οὐδεὶς δύναται νὰ παραγνωρίσῃ οὐδ' ἡμφισβήτησέ ποτέ τις κηδόμενος τῶν πραγματικῶν πολιτικῶν συμφερόντων.

Δέξασθε παρακαλῶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς διακεκριμένης πρὸς ὁμᾶς ὑπολήψεως καὶ τῶν φιλικωτάτων μου αἰσθημάτων».

Γ. ΣΤΡΕΪΤ

Η ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ τεύχους ἡγγέλθη ἡ παραίτησις τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἄρνησις τοῦ κ. Ἀλεξ. Παπαναστασίου νὰ υπογράψῃ τὸ πρακτικὸν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δι' οὗ θὰ ἐνεκρίνοντο αἱ προτάσεις διὰ τὰ ἔργα Ὀδοποιίας ἐπέφερε τὴν Ὑπουργικὴν κρίσιν.

Πᾶσα πρόβλεψις περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς Ὑπουργικῆς κρίσεως, εἶνε πρόωρος. Ἐλπίζεται ὅτι τόσον οἱ Δημοκρατικοὶ Ἀρχηγοί, ὅσον καὶ οἱ ἀντιδημοκρατικοὶ θὰ συμφωνήσουν εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ περικοπή τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ ἀποτελεῖ ὑπέριτον Ἐθνικὸν καθήκον.

ΤΟ ΦΛΕΓΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΔΟΠΟΙΪΑΣ

ΤΑ ΕΧΕΓΓΥΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Ο ΟΜΙΛΟΣ ΜΑΚΡΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΣΑ

Ἡ Α.Ε.Β.Ε. «Π. Γ. ΜΑΚΡΗΣ καὶ ΣΙΑ» καὶ αἱ μετ' αὐτῆς ἐν τῇ ὑποθέσει τῆς ὁδοποιίας συνεργαζόμεναι ἔταιρεῖαι Γ.Ε.Ε. «ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ» «ΕΡΓΟΝ» Α.Ε. «ΑΣΦΑΛΤΙΚΑ ΕΡΓΑ» Α.Ε. «ΤΕΚΤΩΝ» Α.Ε. «ΚΑΔΜΟΣ» Α.Ε. «ΕΡΘΑ» Α.Ε. «Γ. ΕΤ. ΤΕΧΝ. ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΝ» Α.Ε., «ΕΤ. ΜΟΝΙΜΩΝ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΩΝ» ἐξέδωκαν τὴν κάτωθι, ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῆς ὁδοποιίας, διαφωτιστικὴν ἀνακοίνωσιν.

«Ἀπεφύγομεν μέχρι σήμερον τὴν διὰ τοῦ Τύπου διαφήμισιν τῶν καθ' ἡμᾶς λόγῳ τῆς πεποιθήσεως ἣν ἔχομεν περὶ τῆς ἀριότητος τῶν προτάσεων μας.

Ὁ δημιουργηθεὶς ὅμως ἐσχάτως παρὰ τῶν ἀντιδρώντων συστηματικὸς δυσφημισμός μας, ὥς δῆθεν προσπαθούντων νὰ κερδίσωμεν φανταστικὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου, μᾶς ἀναγκάζει νὰ λύσωμεν τὴν σιωπὴν ἀπαξ διὰ παντός, διὰ νὰ διαφωτίσωμεν τὴν κοινὴν γνώμην καὶ νὰ θέσωμεν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν τῶν.

Εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους ὅτι ἡ πατρότης τοῦ διὰ τοῦ νόμου 3304 υἱοθετηθέντος οικονομικοῦ καὶ τεχνικοῦ συστήματος πρὸς συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς χώρας ἀνήκει εἰς ἡμᾶς. Ἀναφερόμεν ἁπλῶς τὸ γεγονός τοῦτο χωρὶς νὰ θέλωμεν ἐξ αὐτοῦ νὰ δημιουργήσωμεν καὶ ἐπιδιώξωμεν περαιτέρω δικαιώματα, διὰ τὴν κατασκευὴν μεγάλων ἔργων ἐπετύχομεν τὴν συγκρότησιν ἰσχυρᾶς ομάδος ἐξ Ἑλληνικῶν ὁργανισμῶν καὶ ἐξασφαλίσαμεν τὰ ἀναγκαῖα ἐκτεταμένα κεφάλαια καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν πείραν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ χωρὶς ἐκ τῆς συνεργασίας ταύτης νὰ χάσῃ ὁ ὅμιλος ἡμῶν τὴν ἑλληνικότητά του οὐδὲ νὰ ἐπιβαρυνθῇ τὸ Δημόσιον πέραν τῶν παρ' ἡμῶν ἰσχυόντων τιμολογίων, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ὅλας τὰς μετὰ ξένων ἄλλας ἐν ἐκτελέσει μεγάλας συμβάσεις. Τὸν Τεχνικὸν καὶ Οἰκονομικὸν τοῦτον ὅμιλον ἐθέσαμεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Δημοσίου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὁλοκλήρου ὁδοποιητικοῦ προγράμματος. Εἶνε καταφανὴς εἰς πάντας ἡ ἀνάγκη τῆς πραγματοποιήσεως ἐνὸς τοιούτου προγράμματος καὶ εἶναι γνω-

στὰ εἰς ὅλους τὰ ἐξ αὐτοῦ προκύφοντα ὠφέλη ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ ἐπεκταθῶμεν σήμερον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Σεβόμενοι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Οἰκουμένης Κυβερνήσεως νὰ πεισθῇ περὶ τοῦ κατὰ τὸ δυνατόν εὐθηνότερου τρόπου ἐκτελέσεως τῶν ἔργων, ἐδέχθημεν ὅπως ἀποτελέσῃ ἡ ὑπόθεσις ὁδοποιίας ἀντικείμενον εὐρυτέρου συναγωνισμοῦ, μ' ὅλον ὅτι μετὰ μακρὰς διαπραγματεύσεως μετὰ τῆς ὑπηρεσίας εἰχομένη ἤδη καταλήξει εἰς ὁρισμένην σύμβασιν. Σημειώτεον ὅτι κατὰ ρητὰς διατάξεις τοῦ νόμου δ *συναγωνισμός διεξάγεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον μεταξὺ ἑλληνικῶν τεχνικῶν ὁμίλων, ἀπαγορευομένης τῆς ἐκχωρήσεως τοῦ ἔργου εἴτε ἐν μέρει εἴτε ἐν ὅλῳ εἰς ἀλλοδαπούς. Οἱ ξένοι ἐπομένως ὁργανωταὶ οὐδεμίαν νομικὴν εὐθύνην ὑπέχουσιν ἐναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου.* Πολὺ ὀλιγώτερον οἱ ξένοι δανεισταί, οἵτινες οὐδὲ στηρίζονται διὰ τὴν παροχὴν τοῦ δανείου εἰς τὴν καλὴν ἢ κακὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, ἔχοντες οὕτως ἢ ἄλλως ὥς ἐγγυήσιν τῶν ὁμολογιῶν τῶν τὰ πλεονάσματα τῶν ὑπεγγύων προσόδων εἰς χεῖρας τῆς Δ.Ο.Ε. *Μόνοι ὑπεύθυνοι ἐναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου διὰ τὴν καλὴν κατασκευὴν καὶ συντήρησιν καὶ τὴν μετὰ 15 ἐτίας παρὰ δόσιν τοῦ δικτύου δόσιν εἰς καλὴν κατάστασιν ἔσονται οἱ Ἕλληνες ἀνάδοχοι.*

Ἦδη εἰς ἀναίρεσιν τῆς συκοφαντίας ὅτι αἱ προτάσεις ἡμῶν εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐπαχθεῖς διὰ τὸ Δημόσιον, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δηλώσωμεν τὰ ἀκόλουθα:

1) Ἡ προσφορά ἡμῶν εἶναι *αἰσθητῶς εὐμενεστέρα* διὰ τὸ Δημόσιον ἀπὸ τοὺς ὅρους τοὺς *ὁποίους ἐνέκρινε παμψηφεί καὶ ἀνεπιφυλάκτως* διὰ πρακτικὸν τοῦ τῆς 16 Ἰουλίου 1926 τὸ Συμβούλιον τῶν Δημοσίων ἔργων, εἰσηγῆθὲν ἐν καιρῷ πρὸς τὴν Οἰκουμένην Κυβέρνησιν, ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁρῶν ἐκείνων, ἐγγυτέρως πρὸς τὴν διενεργηθῇ πείραν, παραχωρηθῇ ἡ σύμβασις ὁδοποιίας ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν ἡμέτερον ὅμιλον.

2) Ἡ προσφορά ἡμῶν *εἶνε εὐμενεστέρα* διὰ τὸ Δημόσιον τοῦ μέσου ὁροῦ τῶν ἀπὸ

πενταετίας εφαρμοζομένων τιμολογίων εις έργα οδοποιίας εν Ελλάδι εκπροσωπεῖ τοῦτέστι τὴν πραγματικότητα τὴν ἀνεγνωρισμένην ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, κάτω τῆς ὁποίας πᾶν τιμολόγιον θὰ ἦτο τυχοδιωκτικὸν καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἀντοχὴν τῶν ἔργων. Διὰ τοὺς ἰσχυριζομένους ὅτι ἡ προσφορά μας εἶνε ἐπαχθής, δηλοῦμεν ὅτι εἴμεθα εἰσήμεροι ν' ἀναλάβωμεν ἀσυνήτηται τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως οδοποιίας ἐπὶ τῇ βάσει ἀναλύσεως τιμῶν καταρτισομένης ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας Δημοσίων ἔργων καὶ ἐκπροσωπούσης ἀκριβοδικαίως τὸν ὡς ἄνω μέσον ὅρον τῶν ἀπὸ πενταετίας εφαρμοσθεισῶν ἐν Ελλάδι τιμῶν (ἐξαιρέσει μάλιστα τῶν ἐπὶ δικτατορίας τυχόν υπερβολικῶν τοιούτων.

3) Μ' ὅλον ὅτι ἡ σύγκρισις ἔχει πρακτικὴν σημασίαν μόνον μεταξὺ ὁμίλων παρεχόντων ἴσης σοβαρότητος ἐχέγγυα τεχνικά, ἐπιστημονικά καὶ οἰκονομικά, ἐν τοσούτῳ, δεχόμενοι νὰ κριθῶμεν συγκριτικῶς μὲ τὸν σημερινὸν ἀνταγωνιστὴν μας ἀνεξαρτήτως οὐσιαστικῶν ἐλλείψεων αὐτοῦ, **δηλοῦμεν ὅτι ἡ προσφορά ἡμῶν συνοφαντικῶς παριστάνεται ὡς ἀπέχουσα κατὰ ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων ἀπὸ τὴν προσφορὰν ἐκείνου. Καὶ ἐν πρώτοις ἡ ἀνάλυσις τιμῶν τοῦ ἀνταγωνισμοῦ μας εἰς οὐδὲν ἔργον σοβαρὸν ἔχει ἐφαρμοσθῆ.** Ἐὰν ἡ Ἐταιρεία Trinidad ἡ ξένος σοβαρὸς κατασκευαστὴς μετεῖχε καὶ κατ' ἐλάχιστον εἰς τὰς εὐθύνas τῆς πραγματοποιήσεως τῆς προσφορᾶς τῶν ἀνταγωνιστῶν μας, αἱ τιμαὶ τῶν θὰ ἦσαν τελείως διάφοροι, πολὺ μεγαλείτεροι τῶν ἰδικῶν μας, ἀνάλογοι πρὸς τὰς μετὰ ξένων ἄλλας μεγάλας συμβάσεις. Ἡ ἀνάλυσις τιμῶν τῶν ἀνταγωνιστῶν μας, εἶνε ὑπεράγαν τολμηρὰ προσφορά ὑπ' εὐθύνην αὐτῶν καὶ μόνον διατυπωθεῖσα ἐν τῷ ζήτῳ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἔργου. Μ' ὅλον τοῦτο ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀνάλυσιν, εἰς μὲν τὰ σκυρῶτα οδοστρώματα καὶ τὰ ἀσφαλτικά ἐπιστρώματα, **δηλαδή εἰς τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς συμβάσεως, ἡ διαφορὰ εἶνε μικρὰ καὶ ἀνεπαίσθητος, καθ' ἃ διεπίστωσεν ἡ ἀρμοδία ὑπηρεσία τῶν Δημοσίων ἔργων.** Εἰς δὲ τὰς δαπάνas τῶν μεταφορῶν καὶ ἄλλων δευτερευόντων ἔργων ὑφίσταται φαινομενικῶς μεγάλη διαφορὰ, ἥς ἐγένετο περίτεχνος ἐκμετάλλευσις κατ' αὐτὰς εἰς τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν καθ' ἡμῶν κακόπιστον δημοσιογραφικὴν ἐπίθεσιν. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη ὀφείλεται, ὡς ἀπεδείξαμεν διὰ μακρῶν ὑπομνημάτων ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, **εἰς λανθασμένους τύπους καὶ**

ἀλλας ἀβλεψίας εἰς βάρος μας, ὡς καὶ εἰς τὴν ἑλλειψὶν στατιστικῆς περὶ τῆς συνθέσεως τῶν ἐκτελεστέων ἔργων. Διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν προδήλων τούτων λαθῶν καὶ ἐλλείψεων ἀφιέμεθα καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν καλὴν πλάστιν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας καὶ τὴν εὐθυκρισίαν τῆς Κυβερνήσεως.

4) Ἐν τέλει ἡ ἡμετέρα προσφορά εἶνε ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ εὐμενεστέρα διὰ τὸ Δημοσίον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, συγκρινομένη πρὸς τοὺς ὅρους ὧν τῶν ἄλλων μεγάλων συμβάσεων τῶν ἐγκεκριμένων ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἤδη ἐκτελουμένων ὑπὸ διακεκριμένων ξένων μεγάλων Ἐταιριῶν (λιμενικὰ Πειραιῶς, ὕδρευσις κλπ. κλπ.). Σημειωτέον δὲ ὅτι θὰ ἦτο εὐλογον ἂν ἐναντίας αἱ ἀξιώσεις μας νὰ εἶνε πολὺ μεγαλείτεροι ἀπὸ τὰς τῶν συμβάσεων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπληραγμέναι ἀπὸ παντὸς φόρου καὶ κρατήσεων ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου, δὲν ἐπάγονται δὲ τὴν βαρεῖαν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων ἐντὸς τῶν ὁρίων προδιαγεγραμμένου τιμολογίου, οὐδὲ περιέχουν τὴν βαρυτάτην ὑποχρέωσιν τῆς μακροχρονίου ὑπευθύνου συντηρήσεως καὶ ἐπιβλέψεως, **καὶ δὴ τῆς πενταετοῦς δωρεὰν συντηρήσεως δικτύου ὁδῶν κατεσπαρμένον καθ' ὅλην τὴν Ελλάδα.** Ἐν τοσούτῳ ἡ ἀυστηρότης μεθ' ἧς ἐπικρίνονται ἐσχάτως αἱ προτάσεις μας — αἱ πρῶται ἄρτια ἑλληνικαὶ προτάσεις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων ἔργων — παραβαλλομένη πρὸς τὴν εὐμένειαν τὴν ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς ξένους οἶκους, ἀγεῖ εἰς τὴν μελαγχολικὴν σκέψιν ὅτι **δύο μέτρα καὶ δύο σταθμὰ** κρατοῦσι παρ' ἡμῖν προκειμένου περὶ ξένων καὶ περὶ Ἑλλήνων ἀναδόχων. Θὰ ἔπρεπεν ἐν τούτοις αἱ ἀξιώσεις τῶν ξένων, παρέχουσαι τὸ μέτρον τῆς διεθνῶς ἀνεγνωρισμένης πείρας νὰ εἶνε σεβασταὶ ὡς γνῶμων πρὸς ἐξασφάλισιν ἔργων προωρισμένων εἰς χρῆσιν διαρκή.

Ἐν τῇ συγκρίσει τῶν οδοποιητικῶν ἔργων τοῦ προκειμένου συναγωνισμοῦ πρὸς ἄλλα ἔργα καὶ δὴ πρὸς τὰ περὶ τὰς Ἀθῆνας τοιαῦτα — **ἐκτελούμενα μὲ τιμολόγια ἀκριβώτερα τῶν ἰδικῶν μας ὡς ὥρισε ταῦτα προσφάτως ἡ ἀρμοδία κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ τῇ προτάσει τοῦ Συμβουλίου τῶν Δημοσίων ἔργων** — πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ ὑπὸ τὸν παρόντος διαγωνισμοῦ προβλεπόμενα ἔργα πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἀνὰ τὰς διαφόρους περιφερείας τῆς Χώρας καὶ συνεπῶς ὑπὸ ποικιλομόρφους ἐδαφικὰς συνθήκας καὶ ὅτι ἡ κατασκευὴ αὐτῶν συνδυάζεται με ὑποχρέ-

ωσιν ἐξασφαλίσεως δανείου, τεσσαρακονταετοῦς προθεσμίας ἐξοφλήσεως, καὶ μὲ τόκον καὶ τιμὴν ἐκδόσεως ἴσας πρὸς τοῦ τριμεροῦς δανείου, τοῦ ὁποίου ὡς γνωστὸν ἡ πλεονεκτικὴ ἔκδοσις ὀφείλεται τόσον εἰς τὰς ἐπιτυχεῖς προσπάθειας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὅσον καὶ εἰς τὴν ἡθικὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν καὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ Θησαυροφυλακίου.

Αἰσθανόμενοι ἰσχυρὰς τὰς δυνάμεις μας χάρις εἰς τὴν μεθ' ἡμῶν σύμπραξιν τοῦ κολλοσοῦ τῆς Shell-Royal-Dutch καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συμπραττόντων Τραπεζιτῶν Samuel, Hambro καὶ τῶν μετ' αὐτῶν συνεργαζομένων εἰς τὰς ἑλληνικὰς ὑποθέσεις **μεγάλων Ἀμερικανῶν Τραπεζιτῶν**, προσφέρθησαν νὰ ἀναλάβωμεν τὰς ἄνω βαρεῖας δανειακὰς ὑποχρεώσεις. Ἡ πρόσφατος πείρα τῆς ἀναλήψεως τοῦ τριμεροῦς δανείου ὑπὸ τοῦ Οἴκου Hambro τῆς National City Bank καὶ τοῦ οἴκου Speyer ἀποδεικνύει τὴν δυναμικότητα τοῦ μεθ' ἡμῶν συμπράττοντος οἰκονομικοῦ ὁμίλου καὶ τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ ὅπως ἐπιτύχῃ καὶ πάλιν διὰ τὸ ὀδικὸν ὅρους ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνυποψίας τὴν ἑλληνικὴν πίστιν **εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ περιώπῃ.**

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τεχνικὴν ἐπάρκειαν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὁργάνωσιν ὁ ὅμιλος ἡμῶν ἐμφανίζει τὴν συνεργασίαν εὐρυτάτης ομάδος ἐκ τῶν κυριωτέρων Ἑλληνικῶν Τεχνικῶν Ἐταιριῶν καὶ τῶν σοβαρωτέρων κατὰ τόπους ἐργοληπτῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσιν τοὺς μόνους δοκίμους ὁργανισμοὺς τῆς χώρας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν οδοποιητικῶν ἔργων. Τὸ σύνολον τοῦ τεχνικοῦ τούτου ὁμίλου εκπροσωποῦν ἤδη σήμερον **καταβεβλημένα κεφάλαια ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν**, θὰ ἀποτελέσῃ ἀπόλυτον ἐγγύησιν, ἐφ' ἧς τὸ **δημόσιον θέλει ἐπαναπαυθῆ** διὰ τὴν ἀκριβὴ ἐκτέλεσιν τῶν μακροχρονίων ὑποχρεώσεων τοῦ ἀναδόχου, διὰ τὴν **διαρκὴ τοῦτέστι ἀπόκρησιν δικτύου ὁδῶν πρώτης τάξεως.**

Τὸ ποσὸν 25 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ὅπερ ὀρίζει ὁ νόμος ὡς ἐλάχιστον ὅριον κεφαλαίων τοῦ ἀναδόχου δὲν ἐνομίσαμεν ἐπαρκὲς ὅπως ἀντιμετωπίσῃ μόνον τοὺς συνολικὰς τῆς συμβάσεως εὐθύνas, ἐὰν μὴ κατανεμηθῶσιν οἱ ποικίλλοι ἐκ τῆς ἐκτελέσεως καὶ συντηρήσεως τῶν ἔργων κίνδυνοι εἰς πλείονας τεχνικοὺς ὁργανισμοὺς. Ἡ κατανομή αὕτη εὐθύνων δι' ἔργα ἐκτενόμενα καθ' ὅλην τὴν ἡπειρωτικὴν καὶ νησιωτικὴν

Ἑλλάδα, εἶναι συνετὴ ὅσον καὶ πρακτικῶς ἀναγκαία, ἀλλὰ τόσον ὅσον εἶναι σκόπιμος καὶ ἡ ὁμοιόμορφος ὁργάνωσις τοῦ ἀναδόχου εἰς ἐν ἄρτιον καὶ ἰσχυρὸν σύνολον, οὕτινος νὰ εἶναι προεξησφαλισμένη κατὰ τὸ δυνατόν, ἡ φερεγγυότης καὶ ἡ ἀκμὴ καθ' ὅλον τὸ εἰκοσαετὲς διάστημα συντηρήσεως, ὅπερ προβλέπει ἡ σύμβασις. Ἄλλως ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου δὲν ἐπιτυγχάνεται. Ἐὰν τὸ Δημοσίον συμφωνήσῃ μεθ' ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τούτων, τότε **πρέπει νὰ μὴ παροραθῇ ὅτι ἐκτεταμένα ὑπεύθυνα κεφάλαια ἔχουν ἀνάγκην καὶ ἀναλόγου ἐξυπηρητήσεως.**

Ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ὑπευθύνου ἑλληνικοῦ ὁμίλου θὰ τεθῇ ἐπιτελεῖον ἐξ Ἀγγλῶν μηχανικῶν καὶ ἀσφαλτολόγων ἀποσπασθησόμενων ἐπὶ τούτῳ ἐκ τοῦ οδοποιητικοῦ ὁργανισμοῦ τῆς ΣΕΛΛ καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μηχανικοῦ Ἀλτιγκτον, Ὑποδιευθυντοῦ τῶν Δημοσίων ὁδῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦτο οδοποιῶν, ἀσφαλτολόγων καὶ μηχανικῶν, εἰδικῶν διὰ τὰ ἀσφαλτικά μίγματα, προῶρισται νὰ χρησιμεύσῃ ὄχι μόνον διὰ τὸν αὐστηρὸν ἔλεγχον τῶν κατασκευασθησόμενων ἔργων ἀλλὰ καὶ ὡς διδακτικὸν προσωπικὸν ὑπὸ τὰ φῶτα καὶ τὴν πείραν τοῦ ὁποίου θὰ τελειοποιηθῶσιν αἱ Ἑλληνικαὶ Τεχνικαὶ Ἐταιρίαι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν οδοποιητικῶν συστημάτων τῆς ΣΕΛΛ, ἅτινα ἀνεγνωρίσθησαν καὶ παρ' ἡμῖν νομοθετικῶς ὡς τὰ καταλληλότερα ὧν καὶ τὰ ὁποῖα εἰς εὐρυτάτην κλίμακα ἀνὰ τὸν κόσμον δλόκληρον ἐφαρμόζει ἡ ΣΕΛΛ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συστημάτων τούτων ἀσφαλτοστρώσεως, κατεσκευάσθησαν ἐσχάτως αἱ ὁδοὶ Λεωφόρου Ἀλεξάνδρας, Λεωφόρου Ὀλγας, Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, Ἀθηνῶν — Χαλκίδος, Ἐλευσίνος — Ἱερᾶς ὁδοῦ, Ἀμπελοκήπων Κηφισσίας, Ἀθηνῶν — Μακροχρονίων, Γλυφάδος, Ραυφ., Παράλιας Ἀκαίου μέχρι Παλαιῦ Ψαλῆρου κλπ. Τὰ συστήματα ταῦτα βασιζόμενα ἐπὶ τῆς Ἀσφάλτου τῆς προσεχομένης ἐκ Πετρελαίων (bitume). Ἡ κατανάλωσις τῆς ἀσφάλτου ταύτης εἰς ἀλματώδη ὕψη καὶ μόνον εἰς Ἀμερικὴν ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τρία ἑκατομμύρια τετρακόσια πενήκοντα ὀκτὼ χιλιάδες (3.458.000) τόννοι ἐναντι ἑβδομήκοντα ἑξ χιλιάδων πεντακοσίων (76.500) τόννων ἀσφάλτου ὀρυκτῆς (ἦτοι Trinidad, Βερμοντῆς καὶ Κούβας) δηλαδή **αἱ ἐκ πετρελαίων ἀσφαλτοὶ ἀπετέλεσαν**

τά 96 ο)ο της όλης χρησιμοποίησεως εν Αμερικῇ ενθα εν τούτοις αί φυσικαί δρυκταί ασφαλτοί παράγονται. Ο λόγος δὲ τῆς προτιμήσεως πρὸς τὴν ασφαλτον ἐκ πετρελαίου εἶναι διότι ἡ δρυκτὴ ασφαλτος εἶνε σκληρὰ καὶ ἀνεπαρκoὺς πλαστικότητος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔχει ἀνεπαρκῇ διείσδυσιν (penetration) πρὸς τὸ δὲ χρησιμοποιοιθῇ πρέπει νὰ ἀναμικθῇ μὲ ασφαλτικὸν πετρελαίον ἵνα ἀποκτήσῃ τὴν δέουσαν πλαστικότητα. Εἰς τὴν χώραν μας ὅπου ὑπάρχουσι ἄπειρα ἀσβεστολιθικά πετρώματα εἰς ἐλαχίστην τιμὴν, εἶναι ἀπολύτως ἐνδεδειγμένη ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἐκ πετρελαίου ασφάλτου, ἥτις παρουσιαζομένη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὲ τὴν πρέπουσαν πλαστικότητα εἶναι ἐνδεδειγμένον νὰ χρησιμοποιοιθῇ λόγω τῶν ἐξαιρέτων αὐτῆς ἰδιότητων πλήρους διεισδύσεως καὶ δημιουργίας οὕτω ἀπολύτως συμπαγοῦς μίγματος.

Ταῦτα τὰ κύρια χαρακτηριστικά τῶν προτάσεών μας, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὁποίων δὲν ἐνομίσαμεν ὅτι ἔδει νὰ ἐπικαλεσθῶμεν οὐδενὸς τὴν εὐμένειαν. Βέβαιοι ὄντες ὅτι διὰ τῆς προσφορᾶς μας ἐξυπηρετοῦμεν τὸ πραγματικὸν συμφέρον τοῦ Δημοσίου καὶ πεποιθότες ἐπὶ τὴν συνετὴν τῆς Κυβερνήσεως κρῖσιν, προσατενίζομεν μετὰ ἡρεμίας τὴν ἐκβασιν τοῦ διαγωνισμοῦ. Δὲν ἀμφισβητοῦμεν βεβαίως τὸ δικαίωμα τῆς κυβερνήσεως, τοῦ ν' ἀναθέσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου εἰς ἄλλον, τὸν ὁποῖον τυχὸν θὰ ἐνέμιζε προσφορῶτερον ἡμῶν. Θὰ ἦτο ὅμως ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε σταδιοδρομίαν μας καὶ πρὸς τὴν ἡθικὴν θέσιν εἰς ἣν πιστευόμεν ὅτι μᾶς κατατάσσει ἡ ἑλληνικὴ Κοινωνία, νὰ ἐπιχειρήσωμεν διὰ δελεαστικῶν ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ὑποχωρήσεων παραλόγων, ὅπως ἐξασφαλίσωμεν ἀντὶ πάσης θυσίας τὴν σύμβασιν *ἔστω καὶ ὑπὸ δρους μέλλοντας ἀφ' ὧν ἀποφανῶς νὰ ὀδη-*

γήσουν τὸ δημόσιον καὶ τὸν ἀνάδοχον εἰς διασπάθισιν ὁλοκλήρου τοῦ δανείου ἀνεὺ ἐξασφαλίσεως πραγματικῆς συγκοινωνίας. Πρὸς πρόληψιν ἀκριβῶς τοῦ κινδύνου τούτου, ἔχουσα δ' ὑπ' ὄψει τῆς καὶ τὴν μακροχρόνιον ὑποχρέωσιν συντηρήσεως τῶν ἔργων καὶ τὴν πικρὰν πείραν τῶν κακοτέχνων εὐθυνῶν κατασκευῶν, μετὰ περισσῆς συνέσεως ἡ Βουλὴ ἔδωκεν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον τὴν ἐντολὴν ὅπως μετὰ τῶν συναγωνισθησομένων ἐκλέξῃ ὡς ἀνάδοχον, οὐχὶ τυφλοῖς ὁμμασι τὸν μειοδότην, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἀπανταχοῦ καὶ ἀνέκαθεν περὶ ἐργολαβιῶν παραδεδομένα, *ὅπως ἐκλέξῃ τὸν ὑπ' αὐτῆς προκρινέον ὡς καταλληλότερον ἀνάδοχον* «ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσφορῶν καὶ τῶν λοιπῶν προσόντων τῶν συναγωνιζομένων», ἔχον ὑπ' ὄψει καὶ τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου Δημοσίων Ἔργων». Χαρακτηριστικὸν δὲ εἶνε τὸ γεγονός ὅτι τὸ Συμβούλιον Δημοσίων Ἔργων, ὅπερ ἐκ παραδόσεως εἶθισται νὰ εὐλαβῆται τοὺς τύπους, *ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς νὰ εἰσηγηθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐκλέξῃ τὸν μειοδότην ὡς ἀνάδοχον*, ὅπερ θὰ ἦτο ἡ φυσικὴ καὶ δικαία λύσις ἐὰν ὁ ἀνταγωνιστὴς μας ἐκρίνετο ὡς κατάλληλος ἀνάδοχος, ἀντὶ νὰ ἐπιζητῆται ἔκπτωσις παρ' ἡμῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Ἰανουαρίου 1928

Α.Ε.Β.Ε. Π. Γ. ΜΑΚΡΗΣ & ΣΙΑ
Γ.Ε.Ε. ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ
ΕΡΓΟΝ Α. Ε.
ΑΣΦΑΛΤΙΚΑ ΕΡΓΑ Α. Ε.
ΤΕΚΤΟΝ Α. Ε.
ΚΑΔΜΟΣ Α. Ε.
ΕΡΘΑ Α. Ε.
ΓΕΝ. ΕΤ. ΤΕΧΝ. ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΝ Α. Ε.
ΕΤ. ΜΟΝΙΜΩΝ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΩΝ

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ Βουλὴ ἡσχολήθη τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα μὲ τὴν ἐπερώτησιν περὶ τῶν σχέσεων τοῦ ὑπουργοῦ κ. Παπαναστασίου μετὰ τοῦ κομμουνιστοῦ Ἰσραάτι. Ἡ κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας ἐπίθεσις ὑπῆρξε ἐντονὸς καὶ κατηγορήθη οὗτος, ὅτι ἐδέχθη εἰς τὴν οἰκίαν του ξένον προπαγανδιστὴν ὅστις μάλιστα καταδιώκεται ὑπὸ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς. Ἀλλ' ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲν ἔδειξε μετάνοιαν διὰ τὰς πράξεις του ταύτας. Ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ἀπολογούμενος τῆς κομμουνιστοῦς πολιτείας του, ὑπερεμύνθη τοῦ Ἰσραάτι, ἐκ σεβασμοῦ, ὡς εἶπεν, πρὸς τὴν ἀντοχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἐξήρξε τὸ ἀνθρωπιστικὸν του ἔργον, τονίζων ὅτι οὐδεὶς ἄλλος πλὴν αὐτοῦ ἐπολέμησε τὸν κομμουνισμόν, τὸν ὁποῖον ἐν τούτοις οὐδόλως θεωρεῖ ἐπικίνδυνον. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ὑπῆρξε σαφὲς κατηγορητήριον κατὰ τῶν πράξεων τοῦ κ. Παπαναστασίου, ὃν ὀρθως ὁ κ. Ἀγγελοπούλος, ἀπεκάλεσεν ἐν τῇ Βουλῇ ὡς τὸν πρῶτον ταρχεῖαν τοῦ Κράτους.

Κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του ὁ κ. Τσαλδάρης ἐμνήσθη καὶ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς τοῦ ἀειμνήστου Γούναρη. Ἀπὸ τοῦ δήματος δμιλῶν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἐν προφανῇ συγκινήσει εἶπε μετὰ τῶν ἄλλων:

«Τουναντίον φρονῶ ὅτι αἱ ιδεαὶ αὗται δὲν θὰ γεννηθῶν καὶ αἱ γεννώμεναι δὲν θὰ ἔχωσιν ἀποτελεσματὸν ἐὰν ἐξαλειφθῶν τὰ αἰτία τὰ ὁποῖα παράγουσι τὰς ιδεὰς ταύτας, οὐδεὶς πλείτερον ἡμῶν ἐπεθύμησε καὶ εἰργάσθη διὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἔργου. Δύνωμαι νὰ καυχῶμαι διὰ τὸ κύμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆλθον καὶ τοῦ ὁποῖου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἡγοῦμαι ἐπὶ ἀπὸ τοῦ 1902 ὅταν τὸ πρῶτον ἐφάνη εἰς τὴν πολιτικὴν δ...μέγας αὐτοῦ ἀρχηγός.

Π. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ...ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐγὼ εἰς τὸ πείσμα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐφόνευσαν τὸν μεγάλον ἰδεολόγον, ἕναν μεγάλον πολιτικὸν ὅς ἦτο ὁ Γούναρης (χειροκροτήματα ἐκ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος), ἐπαναλαμβάνω νὰ εἶπω ὅτι οὐδεὶς ἦτο τόσον ἰδεολόγος, οὐδεὶς ἐθερμαίνετο τόσον διὰ τὸν ἔργον τὴν ἰσον ἐκείνου καὶ ὅταν τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη εἰς τὴν πολιτικὴν κινήσιν, αὐτὸς πρῶτος ὑφῆσε τὴν ἰδέαν τῆς προστασίας τοῦ ἔργου, ἀγνώστου ὅμως μέχρι τότε εἰς τὴν κοινωνίαν. Καὶ ὅστις θέλει νὰ κρίνῃ ὀφείλει νὰ μελετήσῃ προηγουμένως τὴν ἱστορίαν τοῦτόπου τούτου καὶ τουλάχιστον τὴν σύγχρονον ἱστορίαν. Ἀναγκάσεται, κύριοι, τὴν πρῶτην συνέντευξιν τὴν ὅποιαν ἔδωκεν ὁ ἀειμνήστος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅταν τὸ πρῶτον ἐξετέθη ὡς ὑποψήφιος καὶ θὰ εἰδῆτε ποίαν πολιτικὴν ἐχάραξεν ἐπὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων. Ἀλλὰ ἐχάραξε τὴν πολιτικὴν ἐκείνην, ἡ ὅποια διὰ τοῦ Κράτους εἰσάγεται, διὰ τοῦ Κράτους ἐπιβάλλεται καὶ ἦτο πολιτικὴ τῆς ἐξελίξεως. Καὶ θὰ ἴδῃτε ἀκόμη κατ' ὅλας τὰς ἐπο-

χὰς, τὰς ὀλιγοχρονίους, τὰς ὁποῖας ἔδρασαν ἐν τῇ πολιτικῇ, ποίαν ιδεὰν εἶχε ἐν τῇ Βουλῇ ταύτῃ.

» Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀναγνώστε τὸ τελευταῖον αὐτοῦ πρόγραμμα τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1920 καὶ θὰ ἴδῃτε ἐκεῖ ποίαν εὐρείαν, εὐρυτάτας ιδεὰς εἶχε περὶ τῶν κοινωνικῶν ἡμῶν πραγμάτων. Ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἠθέλησε δικαιοματικῶς νὰ θέσῃ τὸν ἐργαζόμενον πολίτην μὲ ὅλας τὰς ἄλλας τάξεις ἐκ παραλλήλου ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ἀποφασίσουν περὶ τῶν διαφόρων συγκρουομένων ζητημάτων. Ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ λεγομένου παρακονοβουλίου ἠθέληεν ὅλας τὰς τάξεις παρακαθημένας διὰ νὰ λείψῃ τὸ μίσος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐμφωλεύει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔργου καὶ τὸ ὁποῖον θέλουν νὰ ἐκμεταλλεύωνται. Ἀλλὰ ὅλην αὐτὴν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου ὅλην αὐτὴν τὴν διόρθωσιν τῶν ἀνωμαλιῶν αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσονται εἰς μίαν κοινωνίαν ἣθελε μὲ πρόγραμμα ἀστικόν, πρόγραμμα τὸ ὁποῖον νὰ ἀποφασίζεται παρὰ τοῦ λαοῦ, πρόγραμμα διὰ τοῦ ἔργου δὲν θὰ διαταράσσετο καθ' ἡμέραν ἡ κοινωνικὴ ὁμαλότης, ἀλλὰ θὰ ἔδαινον τὰ πράγματα, συστηματικῶς, θὰ ἔβαινον διὰ τῆς ἐξελίξεως. Τοῦτο παραβλέπει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας καὶ νομίζει ὅτι θὰ εἶναι δυνατόν νὰ προαχθῇ ἡ κοινωνία διὰ τῶν ἐπαλίων καὶ τῆς ἐξάρσεως τοῦ ἔργου τοῦ Ἰσραάτι ὡς φιλόλογου».

Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐν τῇ Βουλῇ ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε πάντες ἐκυψαν τὴν κεφαλὴν καὶ μετὰ συγκινήσεως καὶ μετὰ συγκινήσεως καὶ δέους ἤκουσαν τὰ λεχθέντα περὶ τῆς μεγαλοφυοῦς κοινωνικῆς πολιτικῆς τοῦ ἐκλείψαντος μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρός.

Ἡ στάσις αὐτὴ τοῦ κ. Παπαναστασίου τὸς ἀπέναντι τοῦ Ἰσραάτι, ὅσον καὶ εἰς ἄλλα ζητήματα, ὡς εἶναι τὸ ζήτημα τῆς συμβάσεως τῆς δδοποιίας καὶ τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς, προκάλεσαν δυσφορίαν παρὰ τῇ Κυβερνήσει, ἐδημιουργήθησαν δὲ φήμαι ὅτι διαλυομένης τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως θὰ γίνῃ ἀνασύνθεσις αὐτῆς, ἀποχωρῶντος τοῦ κ. Παπαναστασίου. Αἱ φήμαι αὗται ἀπετέλουν εἰς τοὺς διαδρόμους τῆς Βουλῆς κοινὸν θέμα συζητήσεως καὶ ἐνισχυόντο ἐτι μᾶλλον ἐκ τῶν διαδόσεων τοῦ κ. Βενιζέλος ὁρῶν ὡς παρκακυβέρνησις ἐκ τοῦ «Παλαιοῦ», ὑπέδειξεν εἰς τὸν κ. Καφαντάρην τὴν ἀπομάχρυνσιν τοῦ κ. Παπαναστασίου.

Τὰ ἐν Ἡρακλείῳ καὶ Μεσσαρῇ τῆς Κρήτης γεγονότα, προκάλεσαν τὴν ἄμεσον προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον συναλθὼν τὴν Τρίτην ἐξέδωκεν ἀνακοινωθὲν ἀφορῶν καὶ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ Ο "ΤΙΤΑΝ",

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 3.000.000 ΔΡ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 6—54

Τηλεγραφική Διεύθυνσις:

"ΣΙΜΕΝΤΟΤΙΤΑΝ ΑΘΗΝΑΣ,"

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33 ΤΗΛΕΦ. ΑΡ. 5-77
Γραφεία φορτώσεων εν ΠΕΙΡΑΙ
Τηλ. αριθ. 2—63

Τσιμέντα «Τιτάν» τύπου «Πορτλάν» (Ciment artificiel Portland) ανταποκρινόμενα εις τους αυστηροτέρους επισήμους κανονισμούς των πεπολιτισμένων Κρατών δι' έργα εκ Μπετόν πάσης φύσεως.

Béton armé λιμενικά, πλακοποιία, επιστρώσεις, υποστρώσεις δδών, κατασκευή πλίνθων (τούβλων) και όγκολίθων (άγκωνάρια), πρέκια κτλ.

Τσιμέντο «Κέκρωψ». Ειδική κονία, κατάλληλος διά την κατασκευήν υδραυλικών άμμοκονιασμάτων διά συνήθεις λιθοδομάς, ή πλινθοδομάς, αντικαθιστώσα με πλείστα όσα προτερήματα τα άμμοκονιάματα εξ ασβέστου.

Πολύ ταχύτερα πήξις. Άσυγκρίτως μεγαλειτέρα άντοχή, όθεν: Ταχύτης έκσέσεως. Σημαντική ελάττωσις του πάχους των τοίχων, ήτοι: Κέρδος εις χρήσιμο χώρον και οικονομία εις έργα καί καί όγκον λιθοδομής.

Συνιστάται ιδιαιτέρως δι' έργα λιμενικά.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

33 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΕΙΣ ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΠΟΛΕΙΣ & ΚΟΜΟΠΟΛΕΙΣ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

Χημικά Λιπάσματα.—Ειδικά σύνθετα λιπάσματα διαφόρων τύπων διά πάσαν έν γένει καλλιέργειαν και άπλᾶ (άζωτοϋχα, υπερφωσφορικά, καλλιοϋχα).

Όξέα.—Θεικόν, Νιτρικόν, Υδροχλωρικόν, Θεικός σίδηρος, Περσπορίνη.

Είδη ύελουργείου.—Υελοπίνακες κοινοί (τζάμια) έπιτραπέζια είδη. Φιάλαι παντός είδους Δαμιζάναι κ.τ.λ.

Η Εταιρεία έχει ιδιαίτερον τμήμα ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ το όποτον παρέχει δωρεάν, προφορικώς ή δι' άλληλογραφίας, πάσαν πληροφορίαν δι' όλα τα γεωργικά ζητήματα και ειδικώς διά την χρήσιν των λιπασμάτων της.